

Gemeente Utrecht

Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting
2016–2025

Opdrachtgever: Utrechtse Vastgoed Organisatie (UVO)
Versie 29 mei 2015

Colofon

Opdrachtgever: Utrechtse Vastgoed Organisatie (UVO)
Project: Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting 2016–2025
Auteurs: N. Devriese, W.Bisseling
Versie: Definitief
Datum: 29 mei 2015

Gemeente Utrecht

Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting 2016–2025

Inhoud

1	Samenvatting	3
2	Inleiding	6
2.1	Aanleiding	6
2.2	Doelstelling	6
2.3	Scope	6
2.4	Belangrijkste uitgangspunten	7
2.5	Werkwijze	8
2.6	Relatie met Masterplannen	9
2.7	Status MPOHV	9
2.8	Leeswijzer	9
3	Thema's: ontwikkelingen, kader, visie en consequenties	10
3.1	Bevolkingsgroei	10
3.2	Passend Onderwijs	13
3.3	Energie en binnenklimaat	13
3.4	Gezondheid en veiligheid	16
3.5	Bewegingsonderwijs	19
3.6	Onderwijskundig	20
3.7	School en omgeving	21
3.8	Kwaliteit huisvesting	23
3.9	Financiële context	24
4	Capaciteit en toekomstige huisvestingsbehoefte	25
4.1	Inleiding	25
4.2	Primair onderwijs	25
4.3	Speciaal en voortgezet speciaal onderwijs	27
4.4	Voortgezet onderwijs	31
4.5	Bewegingsonderwijs	44
4.6	Kwaliteit onderwijsgebouwen	46
4.7	School en omgeving	49
5	Uitvoeringsprogramma, planning en vervolg	51
5.1	Vervolg op het MPOHV	51
5.2	Uitvoeringsprogramma	51

5.3	Opgaven binnen uitvoeringsprogramma	51
5.4	Planning vervolg	52
5.5	Organisatie	53
6	Financiële consequenties	55

Bijlagen

b1	Overzicht onderwijsaccommodaties (kaart)
b2	Overzicht capaciteit, behoefte per wijk Primair Onderwijs
b3	Locaties vervangende nieuwbouw/renovatie, inclusief fasering
b4	Themateams en opdrachtformuleringen
b5	Rapportage werkgroep Speciaal Onderwijs
b6	Rapportage werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting
b7	GEHEIM Financieel overzicht

1 Samenvatting

Het realiseren van goede, gezonde en duurzame scholen voor alle Utrechtse leerlingen vergt een gezamenlijke inspanning van alle betrokkenen. Het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting 2016–2025 geeft invulling aan deze ambities en is het gezamenlijk bereikte resultaat van schoolbesturen en gemeente. Door de onderwijshuisvestingsbehoefte opnieuw in een meerjarenperspectief te plaatsen kan tijdig worden voorzien in voldoende en kwalitatief goede onderwijsvoorzieningen.

Het **groeïende aantal inwoners** van de stad Utrecht is één van de belangrijkste ontwikkelingen voor de huisvestingsbehoefte. De behoefte aan onderwijsvoorzieningen neemt over de hele breedte van het onderwijsveld toe. Het totaal aantal leerlingen in Utrecht groeit naar verwachting van 43.400 naar circa 50.000 in 2028 (15%). De verwachte groei leidt tot een uitbreidingsbehoefte in het Primair, (Voortgezet) Speciaal en Voortgezet Onderwijs (hoofdstuk 4.1 t/m 4.4). Het Primair Onderwijs is gespecificeerd op wijkniveau (bijlage 2), de overige uitbreidingsbehoefte is in beeld gebracht op stedelijk niveau.

Daarnaast heeft het onderwijs te maken met wetswijzigingen, waaronder de invoering van **Passend Onderwijs**. De samenwerkingsverbanden en de gemeente Utrecht hebben een gezamenlijke visie op Passend Onderwijs in de stad Utrecht. Een analyse van de ontwikkelingen in het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en de huisvestingsconsequenties is uitgewerkt in de themawerkgroep Speciaal Onderwijs (hoofdstuk 4.3).

Eén van de speerpunten van het College is Bouwen aan de Gezonde Toekomst. Gezondheid en veiligheid van gebouw en omgeving zijn belangrijke aspecten, ook bij scholenbouw. De gemeente en schoolbesturen streven naar het verduurzamen van schoolgebouwen binnen de (stadsbrede) ambitie om bewuster om te gaan met energie. In het Uitvoeringsprogramma Utrechtse Energie ligt de focus voor onderwijsgebouwen op **energie en binnenklimaat**. Een tweede wetswijziging waar het onderwijs mee te maken heeft, de bijstelling van Bouwbesluit 2015, leidt bovendien tot het aanscherpen van de energieprestatie-eisen van nieuwe schoolgebouwen. In het kader van dit MPOHV heeft de themawerkgroep een **Utrechts kwaliteitskader** opgesteld (hoofdstuk 4.6). Dit kwaliteitskader is gebaseerd op het Kwaliteitskader Ruimte-OK, aangescherpt met de huidige wetgeving (Bouwbesluit) en daaruit volgende financiële consequenties. Het kwaliteitskader gaat gepaard met een voorstel tot aansluiting van de vergoeding op nieuwe wettelijke eisen (hoofdstuk 4.6).

Met schoolbesturen heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de huidige schoolgebouwen. Gebouwen die verouderd bleken zijn in aanmerking gebracht voor (vervangende) nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie (bijlage 3).

Zoals ook uit het 'Meerjaren Huisvestingsplan Binnensport' blijkt is de capaciteit van gymzalen/sportzalen op dit moment voldoende voor de wettelijke norm voor het **bewegingsonderwijs**. Door autonome groei neemt de behoefte aan gymaccommodaties

naar verwachting toe met 10 gymzalen. Deze uitbreiding is financieel voorzien in het MPOHV. Schoolbesturen streven, in navolging van het Bestuursakkoord van Ministerie en PO-Raad, naar verruiming van de uren bewegingsonderwijs. De (financiële) consequenties van verruiming van het aantal klokuren gym worden aanvullend inzichtelijk gemaakt (planning zomer 2015).

De **financiële** programmering laat een totaal uitgaven niveau zien van circa € 204 miljoen, verspreid over 10 jaar. Dit is opgebouwd uitbreidingsnoodzaak door autonome groei voor het Primair, Voortgezet en Speciaal Onderwijs en voor het bewegingsonderwijs. De raming voor vervangende nieuwbouw/ renovatie bedraagt ca. 90 miljoen. De overige uitgaven zijn geraamd voor onder meer grondkosten, tijdelijke huisvesting, asbestsanering en binnenmilieu.

De programmering en fasering van huisvestingsprojecten is afgestemd met betrokken schoolbesturen, met als uitgangspunt urgentie en spreiding van de investeringsvraag. De mogelijke inzet van bestaande capaciteit zal als eerste worden onderzocht voordat uitbreiding wordt gerealiseerd opdat verantwoord investeren. De ambitie ten aanzien van het realiseren van BENG scholen (Bijna Energie Neutrale Gebouwen) en de uitbreiding van gymuren (ambitie Bestuursakkoord en wens van schoolbesturen) maken financieel geen deel uit van het MPOHV.

Bij de afronding van het MPOHV zijn de volgende opgaven gedefinieerd, waaraan de gemeente als **vervolg** op het MPOHV de komende periode in samenwerking met de schoolbesturen zal werken:

- Het uitwerken van de in het MPOHV opgenomen onderwijshuisvestingsprojecten op locatieniveau (Uitvoeringsprogramma);
- Het verder uitwerken van de korte en lange termijn opvang voor het Voortgezet Onderwijs;
- Het opstellen van een analyse van het bewegingsonderwijs in relatie tot Bestuursakkoord (planning zomer 2015);
- Het aanvullen van gegevens voor nieuw op te stellen leerlingenprognoses.

Dit MPOHV bevat de contouren van de nieuwe onderwijshuisvestingsprojecten, die in de periode 2016–2025 zullen worden gerealiseerd. Voor een succesvolle realisatie van deze projecten wordt, als uitwerking van het MPOHV, een **uitvoeringsprogramma** opgesteld. Hierin worden de huisvestingsprojecten verder uitgewerkt op locatieniveau. Daarnaast worden in elk geval de volgende generieke thema's verder uitgewerkt:

- Het onderzoeken van de mogelijkheden om leegstaande gebouwen voor onderwijs in te zetten, zodat efficiënt kan worden omgegaan met het gemeentelijke vastgoed en onnodige investeringen worden voorkomen;
- Het onderzoeken van de mogelijkheden tot realisatie van extra duurzaamheidsambities in het kader van bijvoorbeeld het Utrechtse Energie plan, Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) in combinatie met binnenklimaatmaatregelen;
- Het creëren en benutten van kansen en mogelijkheden voor tijdelijke huisvesting.

Samenwerking en participatie met schoolbesturen staat hierin voorop. Mede op verzoek van de schoolbesturen zal bij het opstellen en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma MPOHV nadrukkelijk gebruik worden gemaakt van de positieve ervaringen in de samenwerking en projectsturing tijdens de Masterplannen PO + VSO en VO (inclusief Versnellingsaanpak). Zo kunnen de aankomende onderwijshuisvestingsprojecten slimmer, efficiënter en sneller worden gerealiseerd.

De gemeente zal het MPOHV periodiek actualiseren, in overleg met schoolbesturen, waarbij nieuwe inzichten over bijvoorbeeld leerlingenprognoses en projectenplanningen worden meegenomen. Het geactualiseerde MPOHV is vervolgens de basis voor de jaarlijkse actualisatie van het uitvoeringsprogramma.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

De Utrechtse aanpak voor verbetering van de schoolgebouwen heeft geresulteerd in een grote kwaliteitsimpuls met de uitvoering van de Masterplannen Huisvesting Primair, Voortgezet (Speciaal) Onderwijs en Voortgezet Onderwijs. In 2015 zijn de Masterplannen grotendeels afgerond en zijn de laatste projecten in voorbereiding en uitvoering. Maar daarmee zijn we er nog niet. De gemeentelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting en de gezamenlijke wens met schoolbesturen, om voor alle Utrechtse leerlingen een goed en gezond gebouw te realiseren, zijn nog altijd actueel. Bovendien is actualisatie nodig op basis van nieuwe inzichten, ontwikkelingen en ambities.

Het is daarom van belang om de onderwijshuisvestingsbehoefte van nu en van morgen opnieuw in een meerjarenperspectief te plaatsen. Gezamenlijk hebben schoolbesturen en gemeente – voortbouwend op de reeds behaalde resultaten – een toekomstgericht huisvestingsplan ontwikkeld. Zodanig dat we, vooruitlopend op het doorzetten van de leerlingengroei in Utrecht de komende jaren, tijdig kunnen voorzien in voldoende, kwalitatief goede én gezonde schoolgebouwen voor alle Utrechtse leerlingen.

Het resultaat ligt nu voor met dit Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting 2016–2025 (MPOHV).

2.2 Doelstelling

Het gezamenlijk ontwikkelen van een huisvestingsplan voor het onderwijs met als doel:

- Het formuleren van een heldere beleidslijn voor onderwijshuisvesting voor de gemeente Utrecht met draagvlak bij gemeente en betrokken schoolbesturen
- Het optimaliseren van de huisvestingssituatie van scholen voor primair, (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs en het gebruik van onderwijsgebouwen
- Het realiseren van adequate en voldoende gymvoorzieningen voor bewegingsonderwijs

Het MPOHV stelt als beleidsinstrument en planningsdocument de gemeente in staat (beleids)keuzen te maken omdat het inzicht geeft in de financiële consequenties van voorgestelde maatregelen. De uitwerking van de huisvestingsprojecten die volgen uit het MPOHV vindt plaats in het hierop volgend op te stellen Uitvoeringsprogramma.

2.3 Scope

- Gemeentelijke zorgplicht
  - Primair, Voortgezet en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs
  - onderwijshuisvesting en bewegingsonderwijs
- Looptijd Meerjarenperspectief 2016–2025

- Het onderhoud is de afgelopen jaren gerealiseerd via het Masterplan en het Huisvestingsprogramma. Een nulmeting van de bouwtechnische staat van de schoolgebouwen maakt dan ook geen deel uit van het plan.

Geen onderdeel MPOHV

Multifunctionele accommodaties

De afgelopen 15 jaar is een groot aantal multifunctionele accommodaties (MFA's) met scholen ontwikkeld en gerealiseerd. Het gemeentelijk beleid is niet langer gericht op het investeren in nieuwe MFA's. De vraagstukken die spelen rond het gebruik en het beheer van de reeds gerealiseerde MFA's worden op dit moment separaat met betrokkenen onderzocht. De MFA's maken dan ook geen deel uit van het MPOHV. Er worden voor de toekomst geen nieuwe MFA's voorzien.

Buitenschoolse opvang – en medegebruik van onderwijsaccommodaties

Voor het gebruik van ruimten voor Buitenschoolse Opvang en medegebruik zijn afspraken vastgelegd tussen gemeente en schoolbesturen. Deze afspraken, op basis van uniformiteit, zijn vastgelegd in de BSO-richtlijn.

Verbetering binnenklimaat bestaande schoolgebouwen

Circa 75% van de schoolgebouwen is in de afgelopen jaren verbeterd op het gebied van binnenklimaat (thermisch comfort) en energiezuinigheid. Voor de resterende 25% van de bestaande schoolgebouwen wordt een plan opgesteld als onderdeel van het coalitieakkoord. Dit wordt in een separate werkgroep uitgewerkt. De financiële randvoorwaarden zijn wel meegenomen in het MPOHV.

2.4 Belangrijkste uitgangspunten

2.4.1 Verordening onderwijshuisvesting 2015

De zorgplicht voor adequate huisvesting van het onderwijs ligt bij gemeenten. In Utrecht geldt de 'Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Utrecht 2015'. De verordening is uitgangspunt voor de invulling van de gemeentelijke zorgplicht voor de huisvesting van het basisonderwijs, het (voortgezet) speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs. De verordening beschrijft onder meer criteria ten aanzien van de toekenning, de omvang (m²) en de bekostiging van nieuwbouw en uitbreiding. Ook bij het opstellen van het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting is de verordening uitgangspunt.

2.4.2 Leerlingenprognoses 2014–2028

De gemeente Utrecht stelt tenminste tweejaarlijks leerlingenprognoses op. Het doel hiervan is om de programmering van onderwijsvoorzieningen mogelijk te maken. Door dit periodiek te doen blijven gegevens zo actueel mogelijk. De meest actuele (vastgestelde) prognoses zijn leidend voor de ontwikkeling van de ruimtebehoefte, voor zowel onderwijs als bewegingsonderwijs. In dit meerjarenperspectief is het rapport 'Leerlingenprognoses gemeente Utrecht 2014–2018', Pronexus, september 2013, uitgangspunt. Na vaststelling van nieuwe geactualiseerde prognoses zullen de

dan geldende prognoses uitgangspunt zijn voor de ontwikkeling van de ruimtebehoefte. Het MPOHV wordt hierop geactualiseerd.

2.4.3 Utrechtse Onderwijsagenda 2014–2018

De Utrechtse Onderwijsagenda is een gezamenlijke agenda van onderwijs, welzijn, kinderopvang, gemeente en educatieve partners in Utrecht. De UOA 2014–2018 formuleert gezamenlijke ambities gericht op een 'uitdagende en goed verlopende schoolloopbaan voor iedere jongere' door onder meer 'hoge kwaliteit en een breed aanbod van het onderwijs'. In de Uitvoeringsagenda 2014–2018, die hieruit voortvloeit, zijn de ambities uitgewerkt. Enkele hiervan hebben een relatie met onderwijsaccommodaties, waaronder:

De variëteit aan scholen, onderwijsconcepten, opleidingen en voorzieningen blijft bestaan en wordt waar nodig verder toegesneden op de vraag van de 'markt' en de vraag van onze populatie.

Het MPOHV geeft een blijvende impuls aan eigentijdse, duurzame en gezonde schoolgebouwen en educatieve voorzieningen die aansluiten bij een integrale visie op onderwijs en ontwikkeling, een goede verbinding tussen formeel en informeel leren faciliteren en ontwikkeling op alle leefgebieden stimuleren.

Deze ambities zijn onderdeel van het MPOHV voor zover het de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke zorgplicht betreft. Ze zijn meegenomen in de tot standkoming van het MPOHV in de verschillende themawerkgroepen, waaronder het Utrechts Kwaliteitskader voor onderwijshuisvesting. Bij nieuwbouw, uitbreiding, vervangende bouw en renovatie zijn eigentijdse, duurzame en gezonde schoolgebouwen de inzet, passend binnen de geldende bekostiging.

2.5 Werkwijze

Het MPOHV is een gezamenlijk plan van schoolbesturen en de gemeente (de Utrechtse Vastgoed Organisatie en Maatschappelijke Ontwikkeling/Onderwijs).

De kern van de gevolgde werkwijze is betrokkenheid en participatie van alle stakeholders. Alle Utrechtse schoolbesturen zijn in de gelegenheid gesteld om aan de start van het proces (individueel) hun visie en knelpunten te delen. Hierdoor konden specifieke relevante ontwikkelingen per onderwijssoort voor het voetlicht worden gebracht. De keuze voor de uit te werken (ontwikkelingen) thema's is vervolgens gezamenlijk (plenair) vastgesteld. De volgende vier thema's zijn verder uitgewerkt: 1. Prognose Primair Onderwijs, 2. Spreiding en diversiteit Voortgezet Onderwijs, 3. Speciaal Onderwijs inclusief Passend Onderwijs en 4. Kwaliteit onderwijshuisvesting. In de vier werkgroepen, bestaande uit afvaardiging van schoolbesturen en gemeente, zijn vervolgens per thema de ambities en consequenties uitgewerkt tot een voorstel van maatregelen ten behoeve van de onderwijshuisvesting. Deze voorstellen zijn onderdeel van het MPOHV. De samenstelling van de werkgroepen is erop gericht draagvlak te ontwikkelen en inhoudelijke expertise in te zetten daar waar nodig.

Processtappen

- Inventarisatie beleidskader en huisvestings situatie
- Interviews schoolbesturen
- Plenaire terugkoppeling, vaststellen thema's en themateams
- Werkbijeenkomsten 4 themateams (x4)
- Vaststellen hoofdlijnen stuurgroep
- Plenaire terugkoppeling resultaten werkgroepen, concept huisvestingsplan
- Opstellen Meerjarenperspectief (rapportage)
- Bestuurlijke besluitvorming
- Opstellen uitvoeringsprogramma en fasering, na raadsbesluit (2^e helft 2015)

Voor de bemensing en opdrachtformulering per themateam zie bijlage 4.

2.6 Relatie met Masterplannen

Het laatste project van het Masterplan Voortgezet Onderwijs is eind 2014 opgeleverd. Het Masterplan VO is daarmee volledig en succesvol afgerond. Ook het Masterplan Primair Onderwijs en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs wordt de komende anderhalf jaar afgerond. Alle eventuele achterstanden in onderhoud zijn daarmee ingelopen, tevens zijn veel schoolgebouwen vernieuwd. Deze projecten maken dan ook geen onderdeel uit van het MPOHV.

2.7 Status MPOHV

Het MPOHV geeft de lange termijn visie op de onderwijshuisvestingsbehoefte weer. Het MPOHV vervangt *niet* de verordening maar biedt de grondslag voor de huisvestingsaanvragen voor nieuwbouw/uitbreiding via het jaarlijks Huisvestingsprogramma. Voor nieuwbouw/uitbreiding kunnen alleen de aanvragen die zijn opgenomen in het MPOHV voor een specifieke jaarschijf worden ingediend. De verordening blijft de basis voor alle door de gemeente bekostigde voorzieningen. Periodieke bijstelling (jaarlijks) is noodzakelijk voor aansluiting bij de actualiteit (o.a. wetswijzigingen, bevolkingsgroei)

2.8 Leeswijzer

Dit MPOHV beschrijft na de Inleiding (hoofdstuk 2) vanaf hoofdstuk 3 de relevante ontwikkelingen voor de onderwijshuisvestingsbehoefte voor de komende jaren, het bijbehorend (beleids)kader en de visie van schoolbesturen en gemeente hierop. Van daaruit wordt in hoofdstuk 4 inzicht gegeven in de huidige capaciteit en de toekomstige vraag voor het Primair, het (Voortgezet) Speciaal en het Voortgezet Onderwijs. In hoofdstuk 5 volgt een doorkijk naar het Uitvoeringsprogramma, planning en vervolg. De financiële consequenties zijn verwoord in hoofdstuk 6.

3 Thema's: ontwikkelingen, kader, visie en consequenties

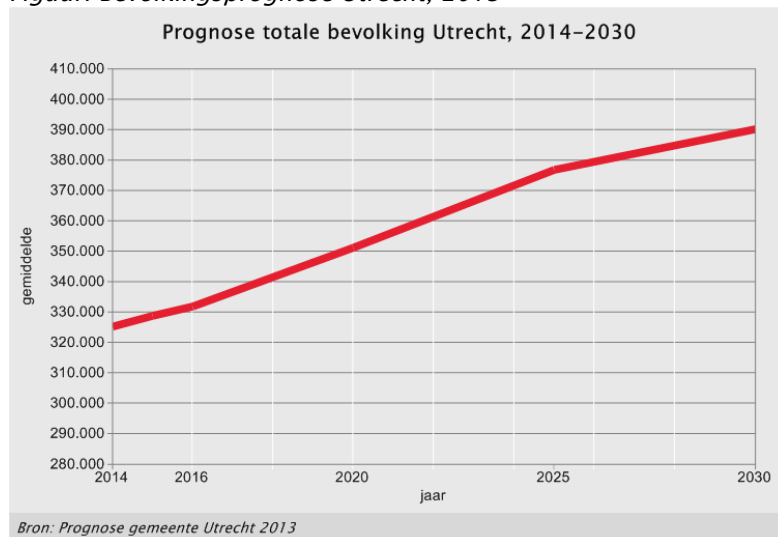
Het groeiende aantal inwoners van de stad Utrecht is één van de meest invloedrijke ontwikkelingen voor het onderwijs. De behoefte aan onderwijsvoorzieningen neemt toe over de hele breedte van het onderwijsveld. Daarnaast heeft het onderwijs (en jeugdzorg) te maken met wetwijzigingen, waaronder de invoering van Passend Onderwijs. Deze wetwijziging resulteert niet alleen in vergaande wijziging van de organisatie en financiering van het speciaal onderwijs maar heeft ook consequenties voor leerlingenstromen en de huisvestingsbehoefte. Een tweede wetwijziging – de bijstelling van Bouwbesluit 2012 naar Bouwbesluit 2015 – leidt tot een verdere aanscherping van de wettelijke energieprestatie van nieuwe schoolgebouwen. Dit hoofdstuk beschrijft relevante ontwikkelingen, bijbehorend wettelijk en beleidskader en de visie van schoolbesturen en gemeente op deze ontwikkelingen.

3.1 Bevolkingsgroei

De bevolkingsprognose voor de stad Utrecht geeft belangrijke input voor de leerlingenprognose. De jaarlijkse gemeentelijke prognose (afdeling Onderzoek) berust op de meest recente inzichten in woningbouw en demografische trends. De bevolkingsprognose sluit aan bij de woningprognose beschreven in de Nieuwe Ruimtelijke Strategie; het CBS is de belangrijkste bron voor demografische trends. Door de huidige onzekere economische situatie is het opstellen van een bevolkingsprognose op dit moment lastig. Het is onduidelijk hoe en in welk tempo de effecten van het verwachte economische herstel van invloed zijn op de woningmarkt. Rond de bevolkingsprognose hangt daarom een onzekerheidsmarge.

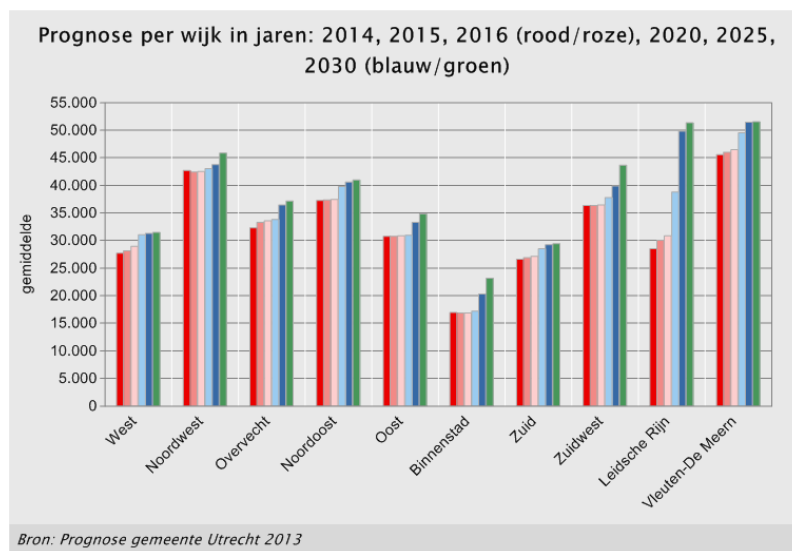
De prognose voor de totale bevolking van Utrecht laat een groei zien van 325.000 inwoners in 2014 naar ruim 390.000 inwoners in 2030 (+20%). Deze groei is grotendeels het gevolg van geboortes. De planning en programmering van nieuwe woningen in de wijken Leidsche Rijn en Vleuten–De Meern vindt plaats door Bureau Negen Tien. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat bij nieuwe woningen een (basis)school onderdeel uitmaakt van de programmering.

Figuur: Bevolkingsprognose Utrecht, 2013

Ontwikkeling per wijk

Een derde van de groei in Utrecht tot 2030 is toe te schrijven aan de wijk Leidsche Rijn. De wijk groeit van ruim 27.000 (2014) naar bijna 39.000 in 2020 en 51.000 in 2030 (13% van Utrechtse bevolking). Zoals onderstaande figuur toont groeien de wijken in de bestaande stad ook in meer of mindere mate.

Figuur: Bevolkingsprognose per wijk

3.1.1 Leerlingenprognoses

De bevolkingsgroei in Utrecht leidt tot aanzienlijke groei van leerlingenaantallen in het Primair, (Voortgezet) Speciaal en Voortgezet Onderwijs. Leerlingenprognoses zijn voor de gemeente leidend voor de huisvestingsbehoefte. In de leerlingenprognoses 2014–2028¹ neemt het aantal leerlingen in het Primair Onderwijs toe met 15%. In het Voortgezet onderwijs wordt in dezelfde periode groei verwacht van ca. 25%. De ontwikkeling van leerlingen in het Speciaal en Voortgezet Speciaal Onderwijs laat zich moeilijk prognosticeren omdat de omvang van de in- en doorstroom van leerlingen in regionaal verband wordt bepaald. Bovendien zijn de gevolgen van het onlangs ingevoerde ‘Passend Onderwijs’ pas op termijn inzichtelijk. Op basis van autonome groei van leerlingen wordt ook groei verwacht in het Speciaal en Voortgezet Speciaal Onderwijs. Het totaal aantal leerlingen in Utrecht groeit naar verwachting van 43.400 naar circa 50.000 in 2028.

De stad Utrecht vormt een uitzondering in de regio als het gaat om bevolkingsontwikkeling. In de gemeenten rondom Utrecht wordt vanaf ca. 2020/2021 krimp verwacht. Omdat de voorzieningen voor het voortgezet onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs een regionaal bereik hebben kan krimp in de regio op termijn een dempend effect hebben op het aantal leerlingen in Utrechtse voorzieningen vanwege lagere instroom.

¹ Pronexus, september 2013. Laatste vastgestelde prognoses. Zie voor toelichting 2.4

Duidelijk is dat er een grote uitbreidingsopgave ligt voor gemeente en schoolbesturen. Het verloop van leerlingenprognoses ná 2028 (het laatste prognosejaar) is niet bekend. Naar verwachting zal de groeiverwachting afvlakken en mogelijk overgaan in krimp. Het is nog onduidelijk op welke termijn dit zal gebeuren.

Het optimaliseren van de aansluiting van leerlingenprognoses en capaciteit is één van de thema's die zijn uitgewerkt in de werkgroepen. Hieronder is het resultaat opgenomen.

3.1.2 Optimaliseren aansluiting leerlingenprognoses en capaciteit

Op basis van leerlingenprognoses wordt de verwachte huisvestingsbehoefte in kaart gebracht. Het totaal aan leerlingenaantallen op stadsniveau en de meeste wijken is goed te prognosticeren. Echter, in de praktijk is gebleken dat de daadwerkelijke leerlingenaantallen in bepaalde wijken flink afwijken van de prognoses, wat adequate (passende en tijdige) huisvesting kan belemmeren. Eén van de belemmeringen die wordt ervaren ligt in het feit dat prognoses geen limiet hanteren voor scholen met een maximale schoolgrootte. In prognoses 'groeien' deze door. Mogelijk kan een betere programmeringssytematiek bijdragen aan een oplossing.

Opdracht Werkgroep

De werkgroep Prognoses heeft in het kader van dit MPOHV de volgende opdracht uitgewerkt: 'het verkennen van nut en noodzaak van aanpassen (verrijken) prognosesystematiek inclusief voorstel voor aanvullende kwalitatieve waarden met als doel meer betrouwbare prognoses'.

Oplossingsrichting

De leerlingenstromen en voorspellende waarde van de theoretische modellen worden door vele factoren beïnvloed. Er zal daarom altijd sprake zijn van een onzekerheidsmarge. De werkgroep heeft onderzocht welke mogelijkheden er zijn om deze onzekerheidsmarge te verkleinen. Hiervoor zijn zowel technische aanpassingen (ter verbetering van input/output gegevens) onderzocht, als de wijze waarop de prognoses nu worden toegepast, vooral aangaande de maximale schoolgrootte. De mogelijkheden voor technische aanpassingen zijn besproken met Pronexus, het bureau dat in opdracht van de gemeente leerlingenprognoses opstelt.

Resultaat

Het voorstel van de Werkgroep heeft geleid tot het grotendeels handhaven van de prognosesystematiek. Er worden aanvullende gegevens, die een verbetering zijn ten opzichte van de huidige output, opgenomen zoals de gymbehoefte en gymcapaciteit op wijkniveau (uitdrukkelijk verzoek schoolbesturen). Ook wordt extra toelichting gegeven op de uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de prognoses, zoals voor woningbouwprognoses. Bovendien kan aan de prognose (indien van toepassing) de maximale capaciteit van schoolgebouwen toegevoegd worden. Het 'surplus per wijk' (overschrijding van maximale capaciteit) volgt dan uit de leerlingenprognose versus de

capaciteit per locatie. Op die manier wordt inzichtelijk op welk moment en op welke plek er capaciteitsproblemen zullen ontstaan. Hierdoor wordt tijdige sturing op de capaciteit van de scholen op locatieniveau gewaarborgd. Waarmee vervolgens invulling kan worden gegeven aan de gemeentelijke zorgplicht.

Tevens is besproken welke mogelijkheden er zijn om op wijkniveau beter rekening te houden met maximale schoolgroottes en het verwachte surplus.

Voorgesteld wordt om de opvang van eventueel surplus op wijkniveau verder met (alle) schoolbesturen te bespreken. Het gaat dan met name over surplus bij fysieke onmogelijkheid tot uitbreiding. Voorwaarde daarbij is het waarborgen van keuzevrijheid voor ouders en maximale transparantie over werkwijze. Indien geen overeenstemming wordt bereikt wordt teruggevallen op de verordening. Uitwerking volgt in overleg met schoolbesturen.

3.2 Passend Onderwijs

In 2014 is de Wet Passend Onderwijs ingevoerd. De kern van deze wet is dat schoolbesturen per augustus 2014 verantwoordelijk zijn voor het bieden van de juiste ondersteuning voor ieder kind en het vinden van een goede plek op een school. De samenwerkingsverbanden, waarin schoolbesturen zijn verenigd, zijn verantwoordelijk voor het maken van sluitende afspraken met de scholen om aan deze zorgplicht te voldoen.

De samenwerkingsverbanden en de gemeente Utrecht hebben een gezamenlijke visie op Passend Onderwijs in de stad Utrecht. Daarbij is de gedachte om zo veel mogelijk aan te sluiten bij de omgeving van kind en gezin, door niet te problematiseren, maar juist te versterken waar nodig. De visie op passend onderwijs is samengevat: een sterke basis, steun waar nodig, speciaal als het moet. Leidend principe hierbij is: één kind, één gezin, één plan. De gemeente en de samenwerkingsverbanden (en cluster 2) voeren regulier overleg, onder meer over het dekkend passend aanbod in de stad. Er zijn diverse regionale samenwerkingsverbanden. De invloed van (het beleid van) deze samenwerkingsverbanden is regio-overstijgend en daardoor medebepalend voor de leerlingstromen van/naar Utrecht. Voor de uitwerking van Passend Onderwijs en huisvestingsconsequenties zie 4.3

Naast de invoering van Passend onderwijs wordt per 2015 ook de nieuwe Jeugdwet ingevoerd. De stelselwijzigingen voor Passend onderwijs en die voor de zorg voor jeugd hebben op veel punten raakvlakken. De stelselwijziging Passend onderwijs sluit inhoudelijk aan op de nieuwe Jeugdwet.

'Analyse van de ontwikkelingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs, inclusief Passend Onderwijs en huisvestingsconsequenties' is één van de thema's die zijn uitgewerkt in de werkgroepen. Voor het voorstel/resultaat zie 4.3.

3.3 Energie en binnenklimaat

Duurzame en klimaatneutrale stad

Het college van de gemeente Utrecht heeft de ambitie om op den duur geen fossiele energie meer te gebruiken. In 2020 willen we als stad 20% van onze energie zelf duurzaam opwekken en 30% CO2 besparen ten opzichte van het referentiejaar. De gemeente doet dit samen met bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. In het coalitieakkoord zijn naast het samenwerken met de stad ook 'Bouwen aan een gezonde toekomst' en 'Werken aan werk' belangrijke thema's. Vanuit het programma Utrechtse Energie gaan we ons ook hiervoor in 2015 sterk maken. Bovendien is in het coalitieakkoord afgesproken dat samen met 'de stad' een 'Energieplan' wordt opgesteld. Het Energieplan is een vergezicht voor de (duurzame) energievoorziening in 2030, inclusief de strategie om daar te komen.

Het streven naar duurzame schoolgebouwen komt voort uit bewustwording over het wereldwijde energieverbruik. Het verbeteren van energieverbruik, en daarmee de gebouwgebonden exploitatiekosten, is een gemeenschappelijk belang. De wettelijke eisen ten aanzien van energieprestatie liggen vast in het Bouwbesluit. De recente aanscherping van Bouwbesluit per 2015 draagt, door verhoging van de wettelijke energieprestatie-eisen voor nieuwe gebouwen, belangrijk bij aan de ambities.

Programma Utrechtse Energie (PUE)

Het college heeft de ambitie om een duidelijke link naar bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, waaronder scholen (één van de drie maatschappelijke doelgroepen) te hebben. De gemeente stimuleert andere gebouw eigenaren om ook te verduurzamen en zo bij te dragen aan deze stadsbrede ambitie.

Dit doet zij door in het Uitvoeringsprogramma Utrechtse Energie 2015 bij onderwijsgebouwen de focus te leggen op energiebesparing, duurzame energieopwekking en goed binnenmilieu. Energiebesparing en -opwekking zijn geen corebusiness voor de schoolbesturen. Niettemin vormen de jaarlijkse energielasten een belangrijk deel van de exploitatielasten van scholen. Er zijn kansen om de energielasten te verlagen, bijvoorbeeld door het plaatsen van zonnepanelen.

Via het Utrechtse Energieprogramma zijn (co) financiën beschikbaar voor het ontwikkelen van een arrangement om schoolbesturen te ondersteunen bij het verminderen van het energieverbruik. Als onderdeel van het arrangement wordt het onderwerp energie in het onderwijsprogramma opgenomen en worden ouders betrokken.

Green Deal Verduurzaming

Schoolbesturen streven ook naar bewust(er) energiegebruik en gezond binnenklimaat. Scholen vervullen hiermee een voorbeeldfunctie naar ouders, kinderen en de wijk. Energiezuinigere schoolgebouwen dragen bij aan die bewustwording en aan de klimaatdoelstelling van de gemeente.

Het landelijk initiatief van scholen, ministeries en klimaatverbond heeft geleid tot de Green Deal Verduurzaming Schoolgebouwen (najaar 2014). Deze overeenkomst is vooral gericht op expertise-ontwikkeling en kennisuitwisseling over verduurzaming.

Bij de ontwikkeling en realisatie van duurzame gebouwen ervaren gemeente en schoolbesturen belemmeringen die onder meer worden veroorzaakt door de gescheiden bekostiging van investering en exploitatie. De financiering wordt ook als lastig vraagstuk ervaren omdat scholen zelf beperkte mogelijkheden hebben tot investeren zolang het investeringsverbod geldt. Toch is inmiddels gebleken, in Utrecht en elders, dat de mogelijkheden die er zijn met succes aangewend kunnen worden om verduurzaming te realiseren.

Op dit moment lopen diverse initiatieven bij Utrechtse schoolbesturen naar alternatieve financieringsmogelijkheden en wordt in den landerij ervaring opgedaan met het realiseren van energiezuinige schoolgebouwen. Van die ervaringen moeten we leren voor de Utrechtse praktijk van morgen. Om dat te bewerkstelligen stellen de schoolbesturen gezamenlijk een expertteam samen om Utrechtse ervaringen met elkaar te delen over hoe kwalitatieve- en dus duurzame gebouwen- te realiseren en welke succes- en faalfactoren daarbij van belang zijn.

BENG

Het bouwen van een nieuwe school biedt een kans om de huidige gebouwen te vervangen door energiezuinige nieuwbouw met een goed binnenmilieu. Een stimulans in de richting van meer energiezuinige scholen wordt gegeven door Europese en nationale regelgeving. Nederlandse scholen zullen stapsgewijs steeds energiezuiniger, en in 2020 (bijna) energieneutraal, moeten worden gebouwd. Na de aanscherping per januari 2015 van de EPC voor onderwijsfuncties volgt in 2020 verdere aanscherping naar (bijna) 0. Dit niveau wordt gedefinieerd als bijna-energieneutraal². De ambitie van het college is om in 2030 als stad Utrecht klimaatneutraal te zijn. Het realiseren van BENG scholen (Bijna Energie Neutrale Gebouwen) kan daar een belangrijke bijdrage aanleveren. Op basis van de ervaringen met de eerste BENG-schoolgebouwen betekent dit een extra investeringsbedrag van circa € 72 miljoen ten opzicht van de VNG normvergoeding.

Het realiseren van BENG scholen maakt financieel geen deel uit van het MPOHV. Het is noodzakelijk samen met schoolbesturen een zoektocht naar alternatieve vormen van financiering te doen zodat deze ambitie mogelijk wordt.

Binnenmilieu bestaande schoolgebouwen

Als onderdeel van de Masterplannen heeft de gemeente circa €13 miljoen geïnvesteerd in de verbetering van schoolgebouwen op het gebied van binnenklimaat en energiebesparing. Circa 75% van de schoolgebouwen is hierdoor verbeterd. Voor het deel energiebesparende maatregelen hebben de scholen in overeenstemming met de afspraak het rendabele deel terugbetaald. De resterende 25% wordt de komende jaren aangepakt (onderdeel coalitieakkoord). De focus ligt op maatregelen gericht op energiezuinigheid en binnenklimaat (thermisch comfort), gebaseerd op het Programma van Eisen Binnenmilieu Scholen, gemeente Utrecht. Door met energiemaatregelen aan

---

² Uit: Ervaringen zes koplopers Bijna Energie Neutrale Scholen, i.o.v. Ministerie van BZk, 2014

te sluiten bij binnenmilieu aanpak, kunnen schoolbesturen en gemeente meer met minder voor elkaar krijgen. Hiervoor is in de eerste 4 jaar van het MPOHV € 1.269.925 gereserveerd. Dit budget is inzetbaar voor *bestaande schoolgebouwen*. In nieuwbouwsituaties geldt de normvergoeding inclusief de nieuwe eisen binnenklimaat volgens bouwbesluit.

Zie voor binnenmilieu ook 3.4.1.

Financiële regelingen (bestaande gebouwen):

Omdat gemeente, bewoners en gebruikers samen op weg zijn naar duurzame en klimaatneutrale stad, ondersteunt de gemeente op diverse manieren maatschappelijke organisaties om hen bij deze transitie te helpen:

- Voor eigenaren en huurders van maatschappelijk vastgoed, zoals buurthuizen, sportaccommodaties en culturele centra is er de *subsidieregeling Utrechtse Energie Maatschappelijk vastgoed*. De regeling subsidieert isolatiemaatregelen aan het gebouw te weten dak, gevel, vloer en ramen. Deze subsidie is ook beschikbaar voor scholen.
- Voor buurtinitiatieven op het gebied van energiebesparing of opwekking is er het *Initiatievenfonds* (voorheen Leefbaarheidsbudget en budget flexibel welzijn)
- *Arrangementen maatschappelijk voorzieningen* zijn in ontwikkeling als onderdeel van het Utrechtse Energie Programma (planning 2015)

'Het ontwikkelen van een kwaliteitskader voor de Utrechtse schoolgebouwen inclusief financiële consequenties' is één van de thema's die zijn uitgewerkt in de werkgroepen. Voor het voorstel/resultaat zie 3.8/4.6.

3.4 Gezondheid en veiligheid

3.4.1 Bouwen aan Gezonde Toekomst

Gezondheid is een belangrijk aspect bij onderwijshuisvesting. Diverse onderzoeken onderschrijven het belang van gezonde omgeving en gezonde schoolgebouwen. Kinderen en leerkrachten brengen een groot deel van hun tijd door op en rond school en het is algemeen bekend dat gezondheidsrisico's een groter effect kunnen hebben op (jonge) kinderen. Daarnaast dient de schoolomgeving ook bevorderlijk te zijn voor de gezondheid van de kinderen. Bewegen draagt bij aan de gezondheid en leerprestaties van kinderen.

Bouwen aan de Gezonde Toekomst is één van de drie speerpunten van het college. Daarom wegen we gezondheidsaspecten bij alle besluiten over ruimtelijke ontwikkeling in de stad in een zo vroeg mogelijke fase mee, bij voorkeur al vanaf locatiekeuze. De afdeling Volksgezondheid vervult hierin een adviesrol³⁾. Met deze werkwijze wordt invulling gegeven aan de wettelijke verplichting van 'het bewaken van gezondheidsaspecten bij bestuurlijke beslissingen', wat in de Wet publieke gezondheid

³⁾ Zij baseert zich daarbij op onder meer de landelijke GGD Richtlijn Luchtkwaliteit en Gezondheid, het proceskader Gezondheidsadviezen in ruimtelijke ontwikkelingen, PvE Frisse scholen Utrecht en beschikbare documentatie van RIVM en GGD Nederland

(januari 2008) is vastgelegd. Op deze manier wordt ook invulling gegeven aan de wensen van de Raad om gezondheid een prominente afweging te laten zijn bij ruimtelijke besluiten.

Gezondheidsadvies

Een gezonde leefomgeving is een omgeving die mensen als prettig ervaren, die uitnodigt tot gezond gedrag en waarin de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is. Deze algemene kenmerken zijn leidend voor de inhoud van de gezondheidsadviezen van Volksgezondheid. Daarbinnen zijn er drie belangrijke onderwerpen die in een gezondheidsadvies aan bod kunnen komen: lucht, geluid en gezondheidsbevordering. Dit omgevingsadvies neemt alleen de invloed van omgevingsfactoren op de gezondheid van de toekomstige bewoners in overweging. Andere factoren (financieel, maatschappelijk, planologisch etc.) die meewegen in een eventuele beslissing over een locatie of stedenbouwkundige inpassing spelen in dit advies geen rol.

Gezondheidsaspecten onderwijshuisvesting

Specifiek voor schoolgebouwen zijn drie gezondheidsaspecten van belang:

1. Locatie van de school (luchtkwaliteit en geluid)
2. Binnenmilieu-aspecten (PvE Frisse scholen)
3. Gezondheidsbevorderende aspecten

Vanuit gezondheidsoogpunt adviseert Volksgezondheid de volgende uitgangspunten te hanteren voor de locatiekeuze, omgeving en inrichting van nieuwbouw van scholen:

- Afstandsrichtlijn bij drukke wegen en geluidsbronnen als uitgangspunt voor nieuwbouw van scholen hanteren.
- Het vigerende bouwbesluit 2015.
- Aandacht voor gezonde mobiliteit bij m.n. P.O.- en V.O.-scholen door prioriteit te geven aan bereikbaarheid van scholen voor langzaam verkeer en voor fietsparkeren.
- Streven naar situering van nieuwbouwscholen in of nabij groen dan wel stimuleren van groene schoolpleinen.

3.4.2 Luchtkwaliteit

Uitvoeringsprogramma Gezonde Lucht

Het college streeft voor haar bewoners naar 'schonere lucht dan de norm, overal in de stad'. De meest effectieve maatregel om de luchtkwaliteit te verbeteren is het schoner maken van het verkeer in de stad. De maatregelen in het Uitvoeringsprogramma Gezonde Lucht voor Utrecht (2013-2015) zijn daarom vooral gericht op vermindering van de uitstoot van verkeer. Ingezet wordt onder andere op fiets, OV, schoon vervoer en goederenvervoer.

Wet Luchtkwaliteit

Ten aanzien van wettelijke normen schrijft De Wet Luchtkwaliteit voor hoe om te gaan met luchtkwaliteit en luchtverontreiniging. Deze wet schrijft normen voor gebaseerd op de maximaal toelaatbare grenswaarden van (fijn)stoffen. Voor *gevoelige*

bestemmingen, waaronder scholen, geldt daarboven een extra onderzoeksplicht langs snelwegen/provinciale wegen.

De enige gemeentelijke aanscherping hierin is dat bij een *dreigende* overschrijding van de norm – binnen 300m zone bij snelwegen en 50m zone bij provinciale wegen– géén gevoelige bestemmingen mogen komen. Voor binnenstedelijke wegen geldt geen extra bescherming.

3.4.3 Geluid

Wet Geluidhinder

De Wet geluidhinder schrijft normen voor ten aanzien van het maximaal toelaatbare geluidsniveau van omgevingsgeluid, van onder meer wegen en spoorlijnen, op onder meer scholen. Dit is mede bepalend voor de locaties die geschikt zijn voor (nieuwe) scholen. Aan de andere kant kunnen scholen zelf hinder veroorzaken voor de directe woonomgeving (buitenspelende kinderen). Sinds enige jaren is stemgeluid van schoolpleinen niet meer genormeerd (geen maximaal toelaatbare norm).

Geluidnota 2014–2018

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van geluid is in 2014 herzien en vastgelegd in de Geluidnota 2014–2018. Er wordt in de Geluidnota geen specifiek beleid beschreven in relatie tot scholen of schoolpleinen. De Geluidnota beschrijft richtwaarden voor het maximaal toelaatbaar geluidsniveau binnen de woonomgeving die aansluiten bij de landelijk gehanteerde richtwaarden.

De mogelijkheden om het geluidsniveau tussen school en omgeving te beïnvloeden beperken zich tot het creëren van afstand ten opzichte van overige bebouwing c.q. (spoor)wegen en de oriëntatie van het speelplein. Het is dus belangrijk om in RO-trajecten zo vroeg mogelijk rekening te houden met de aanwezigheid van scholen/speelpleinen. Uitgangspunt bij nieuwbouw is te streven naar een optimaal akoestisch ontwerp om geluidoverlast zo veel mogelijk te beperken. In bestaande situaties wordt waar nodig gezocht naar oplossingen in maatwerk.

3.4.4 Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid van schoolkinderen is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ouders, scholen en gemeente. De gemeente werkt hierin samen met betrokkenen.

Programma 'Utrecht werkt aan verkeersveiligheid

Tot en met 2015 investeert de gemeente Utrecht € 5 miljoen in de verbetering van de verkeersveiligheid. Deze middelen worden ingezet op knelpunten die naar voren zijn gekomen tijdens een rondgang bij onder meer wijkraden. Op een aantal locaties ligt de nadruk mede op de verbetering van de verkeersveiligheid voor schoolkinderen.

Utrechts VerkeersveiligheidsLabel (UVL)

De gemeente Utrecht stimuleert dat scholen hun verkeerseducatie op orde hebben via het Utrechts VerkeersveiligheidsLabel (UVL). Doel van het UVL is de verkeersveiligheid

rond basisscholen te verbeteren. Er zijn op dit moment circa 50 UVL-basisscholen in de gemeente Utrecht. Bij UVL scholen wordt bovendien geïnvesteerd in maatregelen waaronder het aanleggen van herkenbare schoolzones. De ambitie is om de huidige UVL scholen te behouden tot en met 2017.

Utrecht Aantrekkelijk en Bereikbaar en Actieplan Verkeersveiligheid (gereed 2015)

Er wordt op dit moment gewerkt aan een actieplan verkeersveiligheid met, naast aandacht voor de fysieke aanpassingen van als onveilig ervaren locaties, ruime aandacht voor bewustwording en verantwoordelijkheid van verkeersdeelnemers. In dit actieplan worden voorstellen gedaan voor verdere invulling van de verkeersveiligheid en verkeersveilig gedrag van kinderen. Het actieplan Verkeersveiligheid is één van de actieplannen die voortkomen uit het ambitiesdocument "Utrecht Aantrekkelijk en bereikbaar" waarin de toekomstvisie op verkeer, vervoer, leefbaarheid en openbare ruimte in de stad is verwoord. Kern van de visie is stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer, fiets, en schone vervoersmiddelen. Vanuit het actieplan 'De Gebruiker Centraal' wordt in pilots gewerkt aan gedragsmaatregelen bij schoolkinderen, zowel in basis- als voorgezet onderwijs.

3.5 Bewegingsonderwijs

De gemeentelijke taak ten aanzien van bewegingsonderwijs is te voorzien in voldoende en adequate gymcapaciteit. Uitgangspunten en criteria ten aanzien van gebruik (klokuren), bereikbaarheid (verwijsafstand) en bekostiging zijn vastgelegd in de verordening⁴.

Bestuursakkoord

In het Bestuursakkoord PO 2014, dat Rijk en schoolbesturen hebben ondertekend, is de ambitie opgenomen het aantal uren bewegingsonderwijs uit te breiden per 2017 door te streven naar 2, indien mogelijk 3, uren per week⁵. En tevens dat per 2017 alle lessen bewegingsonderwijs worden gegeven door vakleerkrachten.

Ook de gemeente onderschrijft het belang van (meer) bewegen, maar verbindt hier, zolang het geen wettelijke zorgplicht is, geen accommodatie-consequenties aan. De huidige norm van 2 uren (1,5 klokuur) is voor alle basisscholen in Utrecht mogelijk binnen de beschikbare capaciteit. In dit MPOHV is financieel rekening gehouden met de uitbreidingsbehoefte als gevolg van de autonome leerlingengroei.

Wel zal de gemeente de mogelijkheden om verruiming van klokuren fysiek te faciliteren binnen bestaande capaciteit onderzoeken, door de (rest) capaciteit in bestaande accommodaties inzichtelijk te maken voor scholen die bereid zijn om meer bewegingsonderwijs aan te bieden (gereed medio 2015).

---

⁴ Elke basisschool krijgt een vergoeding voor ten hoogste 1,5 klokuur per week (vanaf 6 jaar).

⁵ 2 uren á 45 minuten staat gelijk aan 1,5 klokuur; is nu al norm in Utrecht.

De investeringsbehoefte die ontstaat als gekozen wordt voor uitbreiding van het aantal gymuren (van 2 naar 3 lesuren) is ca. €1,7 miljoen structureel per jaar. Deze uitbreiding maakt geen deel uit van dit MPOHV. Verder zal het fysiek niet overal mogelijk zijn om over te gaan op de uitbreiding van het aantal gymnastiekzalen (vooral in de bestaande stad).

De schoolbesturen betreuren het dat de ambitie uit het Bestuursakkoord niet vertaald is in uitbreiding van accommodaties. Het is aan de schoolbesturen of en hoe zij daadwerkelijk het aantal bewegingsuren gaan uitbreiden. Gym in de buitenlucht biedt extra mogelijkheden, zij het met beperkingen. Zo is het niet mogelijk een buitenlocatie (structureel) te claimen en mist het de didactische opbouw van 'normale' gymlessen.

Bereikbaarheid

Schoolbesturen vragen aandacht voor de capaciteit en bereikbaarheid van gymaccommodaties vanuit het oogpunt van veiligheid en reistijd (looptijd versus onderwijstijd). De gemeente draagt vanuit haar zorgplicht de verantwoordelijkheid voor voldoende capaciteit (wettelijke klokuren) binnen de maximaal toelaatbare verwijsafstand (1.000m bij tenminste 20 klokuren). Bij uitbreiding van de gymcapaciteit wordt zo veel als mogelijk rekening gehouden met het optimaliseren van de bereikbaarheid voor scholen.

De bereikbaarheid van gymaccommodaties is geagendeerd voor overleg tussen gemeente en schoolbesturen.

Energiebesparing

Zoals is opgenomen in het Coalitieakkoord 2014–2018 worden investeringen en onderhoud in sportaccommodaties waar mogelijk gecombineerd met energiebesparende maatregelen. De gemeentelijke sportaccommodaties maken deel uit van het Uitvoeringsprogramma Energiezuinige Gemeentelijke Gebouwen waarin doelstellingen zijn opgenomen ten aanzien van CO₂-neutraliteit en energiebesparing.

3.6 Onderwijskundig

3.6.1 Integraal Kindcentrum (IKC)

De afgelopen decennia zijn landelijk veel brede scholen gerealiseerd. Deze ontwikkeling verschuift naar het realiseren van Integrale Kindcentra (IKC). Een IKC gaat uit van één pedagogische en educatieve visie op de ontwikkeling van kinderen van 0 tot ±12 jaar.

In Utrecht werken basisonderwijs, kinderopvang en zorgaanbieders al jaren samen in brede schoolconcepten. Deze samenwerking vindt plaats onder één dak (fysieke brede school, MFA) of vanuit afzonderlijke locaties (programmatische brede school). De principes van de Brede School en het Integraal Kind Centrum, namelijk inhoudelijke samenwerking, dragen bij aan de relatie wijk/school. Inhoudelijke samenwerking komt echter niet per definitie tot stand door gezamenlijke huisvesting. Brede school en IKC dienen vanuit het veld geïnitieerd te worden. Vanuit de huidige huisvesting zoeken

partners elkaar op en realiseren zij een IKC middels één pedagogische en educatieve visie.

Schoolbesturen en gemeente beschouwen Brede school en IKC in principe niet als een huisvestingskwestie.

3.6.2 Harmonisering voorschoolse en kinderopvang

Kabinet en VNG zijn met elkaar in gesprek over harmonisering van voorschoolse voorzieningen, een ambitie vanuit het Rijk. Doel daarvan is de verschillen tussen peuterspeelzalen en kinderopvang zoveel mogelijk weg te nemen. Onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk worden hierdoor meer op elkaar afgestemd. Middels de harmonisatie willen kabinet en VNG inzetten op een versterking van de pedagogische opdracht binnen voorschoolse voorzieningen. In de voorschoolse voorzieningen moet meer nadruk worden gelegd op het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen. Daarbij moet zoveel mogelijk worden toegewerkt naar het startniveau van het basisonderwijs. Zo wordt een doorgaande ontwikkel- en leerlijn gestimuleerd.

Op welke manier de harmonisatie van voorschoolse voorzieningen vorm zal krijgen is nog niet duidelijk. De consequenties voor de huisvesting van voorschoolse voorzieningen zijn daarom (nog) niet te overzien. Bij actualisatie van het MPOHV worden eventuele huisvestingsconsequenties als gevolg van wetwijzigingen meegenomen. Nieuwe huisvesting is op dit moment niet aan de orde.

3.7 School en omgeving

Onderwijs vindt al lang niet meer uitsluitend plaats binnen de vertrouwde schoolmuren en -tijden. Door de school als leefomgeving te beschouwen wordt de omgeving vanzelfsprekend ook deel van het leren en (buiten)spelen. Als de directe omgeving een rol speelt in het leren en ontwikkelen, worden leerlingen meer uitgedaagd, gestimuleerd tot meer bewegen en wordt betrokkenheid met de buurt vergroot. Samenwerking is het sleutelwoord- veiligheid en toegankelijkheid zijn hierbij kernwoorden voor multifunctioneel gebruik van ruimte/voorzieningen in de buurt door scholen en vice versa.

Goede voorzieningen en juist gebruik daarvan kunnen bijdragen aan het vergroten van de wisselwerking tussen school en buurt. Dit geldt ook voor voorzieningen voor het bewegingsonderwijs (gymzalen, openbare ruimte) als deze nabij en toegankelijk zijn.

Proces

Het verbinden van school met de omgeving (en vice versa) is maatwerk. Immers de school noch de omgeving is standaard en beiden moeten zich willen verbinden. Huisvestingsaspecten zullen de verbinding niet tot stand brengen, maar kunnen er wel ondersteunend en faciliterend in zijn. Barrières dienen zo mogelijk opgelost te worden. Het initiatief en de realisatie van verbinding liggen in eerste instantie bij de school en de omgeving. Schoolbesturen en gemeente creëren de randvoorwaarden, die overigens, vanwege het maatwerk, veelal op school- en wijkniveau moeten worden

uitgewerkt. De fysieke aspecten die, randvoorwaardelijk, meespelen bij het verbinden van school en omgeving, worden hieronder beschreven.

3.7.1 Openbaar toegankelijke schoolpleinen

Het gemeentelijke beleid rond speelruimte is vastgelegd in de nota Speelruimte Utrecht 2009. Een aspect van dat beleid is dat in wijken waar te weinig speelruimte is, openbaarheid van schoolpleinen een uitkomst kan bieden. Naast efficiënt gebruik van bestaande voorzieningen kan dit een bijdrage leveren aan de buurtfunctie van het schoolgebouw/-terrein. Niet alle schoolbesturen staan hier even positief tegenover. Zeker niet omdat zaken als verantwoordelijkheid, aansprakelijkheid, onderhoud, veiligheid en kostenverdeling niet zijn vastgelegd in (financiële) afspraken of beleid, of ad hoc worden opgelost.

Bij de inrichting en realisatie van schoolpleinen worden de mogelijkheden onderzocht om geluidoverlast naar de omgeving te beperken. Bij nieuwbouw kan dit door rekening te houden met het creëren van afstand t.o.v. bebouwing en de oriëntatie van het speelplein. (zie ook 3.4.3. Geluid). Met betrekking tot de inrichting geven schoolbesturen aan dat de normbedragen ontoereikend zijn voor extra geluidwerende voorzieningen.

Afspraken in het kader van dit MPOHV

Schoolbesturen en gemeente zijn bereid per (nieuwbouw) locatie te onderzoeken of openbaarheid wenselijk en haalbaar is, vooral in gebieden waar (te) weinig openbare speelgelegenheden is. Het vastleggen van heldere afspraken rond beheer en verantwoordelijkheden is daarbij een vereiste.

3.7.2 Ouderlokalen

Om ouders meer te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind(eren) zet de gemeente Utrecht/Onderwijs zich in op het versterken van ouderbetrokkenheid. Dit gebeurt onder meer door de gerealiseerde ouderlokalen in (brede)scholen. De doelstelling dat alle (voor)scholen binnen de krachtwijken de beschikking krijgen over een ouderlokaal is gerealiseerd of ingepland⁶. Omdat de WAP-middelen stoppen, worden vanaf 2015 geen investeringen meer gedaan in ouderlokalen⁷. Deze maken dan ook geen onderdeel uit van het MPOHV.

3.7.3 Multifunctioneel gebruik

De gemeente Utrecht hecht veel waarde aan initiatieven uit de samenleving en faciliteert deze met onder meer buurthuizen, sportaccommodatie en cultuuraccommodatie. Efficiënt gebruik is daarbij het streven; zowel wat betreft de 'eigen' accommodaties, als die van derden. In het geval van onderwijshuisvesting betreft het multifunctioneel gebruik van ruimten/voorzieningen in de buurt door scholen en vice versa. Voor schoolbesturen zijn meerwaarde voor de leerlingen,

⁶ M.u.v. Marcusschool

⁷ Het onderhoud wordt apart verrekend via MO, financieel niet meegenomen in het MPOHV

wederkerigheid en duidelijkheid over exploitatie en beheer hierbij belangrijke aandachtspunten.

Daar waar mogelijk en gewenst door eigenaar/beheerder wordt gestreefd naar inzet van accommodatie van derden voor nevenactiviteiten.

Bij herontwikkeling en nieuwbouw zal multifunctioneel gebruik, daar waar mogelijk en wenselijk, gestimuleerd worden door bouwtechnische mogelijkheden te creëren. Schoolbesturen en gemeente ambiëren echter geen nieuwe multifunctionele accommodatie.

3.8 Kwaliteit huisvesting

De Utrechtse aanpak voor verbetering van de schoolgebouwen heeft geresulteerd in een grote kwaliteitsimpuls sinds de start van de Masterplannen in 2006. De gemeente heeft, in aanvulling op haar wettelijke zorgplicht, samen met de schoolbesturen invulling gegeven aan de gezamenlijke ambitie om te komen tot ‘betere huisvesting met een goed en gezond binnenklimaat voor alle Utrechtse leerlingen’. Achterstallig onderhoud is hierdoor niet meer aanwezig. Wel zijn locaties (bouwtechnisch) verouderd, deze zijn naar voren gekomen bij de inventarisatie van schoolgebouwen door gemeente en schoolbesturen. Met deze huisvestingsopgave voor de komende jaren in het verschiet, en het gegeven dat gebouwen vaak langjarig in gebruik zijn, is het van belang gebouwen te realiseren die toekomstbestendig zijn.

Huidig kader

Volgens de gemeentelijke verordening wordt voor nieuwbouw ‘sober en doelmatig’ als uitgangspunt gehanteerd. Aan de toekenning voor nieuwbouw wordt een normvergoeding gekoppeld waarbinnen de nieuwbouw gerealiseerd dient te worden. In aanvulling op de normvergoeding is in de Masterplan-periode extra budget vrijgemaakt voor onder meer duurzaam bouwen. Het bouwheerschap ligt meestal bij schoolbesturen maar kan ook bij de gemeente worden teruggelegd. In principe is de bouwheer verantwoordelijk voor de realisatie van nieuwe voorzieningen binnen de vastgestelde normvergoeding. Huisvestingsaanvragen ten aanzien nieuwbouw of uitbreiding kunnen jaarlijks bij de gemeente worden ingediend.

Overheveling buitenonderhoud

Per 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen in plaats van gemeenten verantwoordelijk voor het buitenonderhoud van schoolgebouwen. Deze wetswijziging is opgenomen in de nieuwe verordening die is vastgesteld begin 2015.

In 2014 heeft PO-Raad met Ruimte-OK het Kwaliteitskader Onderwijshuisvesting Basisonderwijs⁸ ontwikkeld waarin een nieuw kader met aanvullende (bovenwettelijke) eisen zijn geformuleerd als basis voor een nieuwe kwaliteitstandaard voor Nederlandse onderwijsgebouwen. Het kwaliteitskader gaat verder dan de huidige normen en is ontwikkeld als handreiking voor partijen bij het bouwen van nieuwe scholen.

---

⁸ Zie Kwaliteitskader Ruimte-OK, zie ook 4.6

In het kader van het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting heeft de Werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting een nieuw Utrechts kwaliteitskader ontwikkeld. Hiermee worden betrokkenen gezamenlijk in staat gesteld een kwalitatief, flexibel en toekomstbestendig huisvestingsaanbod te realiseren voor de toekomst, waardoor tevens sturing op kwaliteit van onderwijshuisvesting inclusief investeringen in duurzame schoolgebouwen beter mogelijk worden gemaakt. De eindrapportage van de Werkgroep Kwaliteit is onderdeel van dit MPOHV (bijlage 6).

3.9 Financiële context

Verantwoorde inzet van bestaande (leegstaande) huisvesting

Verantwoord investeren in onderwijshuisvesting betekent een zorgvuldige afweging van investeringsmaatregelen die nodig zijn voor het huisvesten van, dan wel verbeteren van huisvesting voor, Utrechtse leerlingen. Elke euro kan immers maar één keer worden uitgegeven. Daarbij wordt rekening gehouden met de aanwezige huisvestingscapaciteit en wordt waar mogelijk beschikbare (leegstaande) (onderwijs)huisvesting benut alvorens uitbreiding of nieuwbouw plaatsvindt. De mogelijke inzet van bestaande capaciteit zal als eerste worden onderzocht voordat uitbreiding wordt gerealiseerd.

Wettelijke eisen en normvergoeding

Per 1 januari 2015 is het aangescherpte Bouwbesluit in werking getreden. Het gaat vooral om eisen die bijdragen aan een verbeterde energieprestatie en luchtkwaliteit. Tegelijkertijd met het verhogen van deze eisen voor schoolgebouwen is de VNG-index voor de normvergoeding opnieuw naar beneden bijgesteld. Dit betekent dat de nieuwe eisen en de normvergoedingen steeds meer uit elkaar gaan lopen. Verwacht wordt bovendien dat niet langer op een gunstig effect van marktomstandigheden gerekend kan worden, zoals in de afgelopen jaren.

Ten aanzien van de bekostiging van onderwijshuisvesting is reeds besloten aan te sluiten bij het BDB advies vanaf 2016, zoals is vastgelegd in de Verordening Onderwijshuisvesting 2015.

4 Capaciteit en toekomstige huisvestingsbehoefte

4.1 Inleiding

Utrecht telt circa 100 scholen en 23 schoolbesturen. De totale omvang van de onderwijshuisvesting bestrijkt circa 170 gebouwen (vaak kent een school meerdere locaties of vestigingen). De Utrechtse Vastgoed Organisatie en schoolbesturen hebben in elk geval jaarlijks (OOGO), en zo nodig vaker, afstemming over de benodigde onderwijshuisvesting.

Het onderwijsaanbod in de stad Utrecht bestaat uit het primair onderwijs (PO), inclusief speciaal basisonderwijs (S.B.O.), het voorgezet onderwijs (V.O.), het speciaal onderwijs (S.O.) en het voortgezet speciaal onderwijs (VSO). Het Primair en Voortgezet Onderwijs vormen samen het aanbod van reguliere onderwijsvoorzieningen. Het merendeel van de leerlingen bezoekt vanaf 4 jaar één van deze scholen. Voor leerlingen met een specifiekere onderwijs- en/of ondersteuningsbehoefte zijn er speciale voorzieningen (S.O. en V.S.O.). Utrecht huisvest ook een aantal tussenvoorzieningen voor P.O. en V.O.-leerlingen. Dit zijn voorzieningen die een tijdelijk aanvullend aanbod bieden naast de reguliere en speciale voorzieningen, zoals de Internationale Schakelklas (ISK), de Taalschool⁹⁾ en het Orthopedagogisch-Didactisch Centrum (OPDC).

De ruimtebehoefte en capaciteit worden weergegeven in lokalen/groepen. Voor het voortgezet onderwijs wordt dit weergegeven in normatieve vierkante meters bruto-vloeroppervlak (m² BVO) of leerlingenplaatsen. De ruimtebehoefte is gebaseerd op de ontwikkeling van leerlingenaantallen. Daarom laat de gemeente leerlingenprognoses opstellen die de actuele en toekomstige ruimtebehoefte weergeven. Bij langdurige ruimtebehoefte (> 15 jaar) wordt gesproken over permanente behoefte of capaciteit. Bij een kortere periode is sprake van tijdelijke behoefte of capaciteit (2-15 jaar). Bij toename van leerlingenaantallen wordt 7 jaar vooruit gekeken om de omvang te bepalen (conform verordening).

Tijdelijke huisvesting

Er zijn ook locaties aangemerkt als tijdelijke huisvestingsvoorziening. De volgende locaties voor tijdelijke huisvesting, in eigendom van de gemeente, komen in de periode van het MPOHV in aanmerking voor vervangende nieuwbouw: Lawick van Pabstlaan 1, Schoolwoningen Doyenne Perenlaan, Blauwe Vogelweg 11, Passiebloemweg 3+5+7, Langerakbaan 231.

4.2 Primair onderwijs

4.2.1 Analyse aanbod

Capaciteit, diversiteit, spreiding

- Basisscholen zijn wijkvoorzieningen (soms zelfs buurtvoorzieningen)

⁹⁾ De Taalschool en ISK zijn reguliere (tussen)voorzieningen met een specifieke doelgroep.

- Totale capaciteit in lokalen is ca. 1.515 lokalen (2015). Dit betreft zowel permanente als tijdelijke capaciteit.
- Capaciteit per wijk in lokalen is opgenomen in bijlage 2.
- Er zijn 4 locaties voor speciaal basisonderwijs, van 3 SBO-scholen
- Het gemeentelijk beleid ten aanzien van spreiding en diversiteit gaat uit van het principe 'elk kind uit de wijk kan in de wijk naar school'.
- Door het grote aanbod aan scholen is de diversiteit groot; de schoolbesturen bieden samen een uitgebreid aanbod aan scholen die ten opzichte van elkaar onderscheidend zijn op onderwijsconcept, identiteit, omvang, specifieke opleiding (Kathedrale Koorschool) en ondersteuningsaanbod. Dit is van belang voor de keuzevrijheid van ouders en leerlingen.
- Evenals in het Masterplan is ten aanzien van het voorzieningenaanbod uitgangspunt een aanbod te hebben van tenminste 3 denominaties per wijk (primair onderwijs) waarvan tenminste 1 openbare school.
- Een overzichtskartaar van alle onderwijsaccommodaties is opgenomen in bijlage 1

4.2.2 Ruimtebehoefte

In Utrecht zal het totaal aantal schoolgaande kinderen de komende jaren toenemen. In de meest recente prognoses¹⁰ neemt het aantal leerlingen in het Primair Onderwijs toe met 15% of circa 3.000 leerlingen in 2028. Leerlingenprognoses zijn voor de gemeente leidend voor de huisvestingsbehoefte.

De ruimtebehoefte-ontwikkeling per wijk voor de periode 2016-2025 is opgenomen in bijlage 2. In alle wijken is in deze periode groei zichtbaar. De totale ruimtebehoefte neemt jaarlijks toe van 1.359 in 2016 naar ca. 1.448 lokalen in 2025. Voor de ruimtebehoefte-ontwikkeling van het Speciaal basisonderwijs zie 4.3

4.2.3 Aanbod versus huisvestingsbehoefte

4.2.3.1 Capaciteit

Omdat basisscholen wijkvoorzieningen zijn wordt de ruimtebehoefte per wijk beschouwd. Zodoende kunnen leerlingen zoveel mogelijk in hun eigen wijk naar school. Op wijkniveau zijn de tekorten/overschotten zichtbaar gemaakt. Bijlage 2 laat zien dat in alle wijken de komende jaren uitbreidingsbehoefte ontstaat, met uitzondering van de wijken Noordwest en Zuidwest. Behalve door uitbreiding kan ook door verwijzing naar een andere locatie worden voorzien in extra ruimtebehoefte. De criteria hiervoor liggen vast in de verordening. De wijze waarop de ruimtebehoefte wordt ingevuld en de locaties waar uitbreiding plaatsvindt, worden in het uitvoeringsprogramma met schoolbesturen verder uitgewerkt.

De totale uitbreidingsbehoefte is financieel voorzien in het MPOHV.

---

¹⁰ Pronexus 2014-2028

4.2.3.2 *Kwaliteit*

Voor een groot gedeelte van de Utrechtse basisscholen is in de Masterplanperiode renovatie, vervangende nieuwbouw of onderwijskundige vernieuwing gerealiseerd. Zowel voor SBO De Binnentuin als voor de SBO Luc Stevensschool is in het kader van de Masterplannen recent nieuwbouw gerealiseerd (2012 resp. 2013).

De bouwtechnische kwaliteit is grotendeels bepalend voor de kwaliteit van bestaande gebouwen. Er heeft in het kader van het MPOHV een inventarisatie plaatsgevonden van de bouwtechnische kwaliteit door middel van interviews met schoolbesturen en de aanwezige gemeentelijke gebouwkennis (onderhoud, bouwjaar, investeringen). Een aantal onderwijslocaties¹¹ is bouwtechnisch verouderd. Deze gebouwen worden in aanmerking gebracht voor (vervangende) nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie (40 jaar). In plaats van (vervangende) nieuwbouw kan renovatie ook een mogelijkheid zijn voor verduurzaming/kwaliteitsverbetering van schoolgebouwen. Per project wordt deze afweging gemaakt.

In bijlage 3 zijn locaties opgenomen die voorgesteld worden voor opname in het MPOHV, inclusief bijbehorende fasering. In het uitvoeringsprogramma vindt de uitwerking per pand en per jaarschijf plaats.

4.3 Speciaal en voortgezet speciaal onderwijs

De werkgroep Speciaal Onderwijs, bestaande uit afvaardiging van schoolbesturen in regulier en speciaal onderwijs en de gemeente, heeft in het kader van dit MPOHV analyse gemaakt van de ontwikkelingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs, inclusief Passend Onderwijs, en de (daaruitvolgende) huisvestingsconsequenties in beeld gebracht. Hieronder zijn de resultaten weergegeven op hoofdlijnen, de volledige eindrapportage van de werkgroep is opgenomen als bijlage 5. Inclusief een overzicht van alle (V).S.O. scholen.

4.3.1 Analyse aanbod

4.3.1.1 *Capaciteit, diversiteit, spreiding*

- Er zijn 9 locaties voor Speciaal Onderwijs (4–12 jaar) en 7 locaties voor Voortgezet Speciaal Onderwijs (vanaf ca. 12 jaar).
- In het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs zijn de clusters II, III en IV¹² met één of meer vestigingen vertegenwoordigd in Utrecht. Cluster I is niet vertegenwoordigd.
- De toewijzing van leerlingen verloopt via regionaal georganiseerde samenwerkingsverbanden¹³; Utrechtse voorzieningen hebben een regionaal bereik en zijn (dus) niet voorbehouden aan Utrechtse leerlingen (en andersom).

¹¹ Primair en voortgezet onderwijs; de locaties in het (voortgezet) speciaal onderwijs die bouwtechnisch verouderd zijn, zijn meegenomen in de werkgroep Speciaal Onderwijs van het MPOHV

¹² (V).S.O. is onderverdeeld in 4 clusters, elk cluster is gericht op een specifieke doelgroep kinderen met een beperking (visueel (I), auditief/communicatief (II), zeer moeilijk lerende kinderen, scholen voor leerlingen met lichamelijke én/of verstandelijke beperkingen, langdurig zieke kinderen (III), zeer moeilijk opvoedbare kinderen, kinderen met psychiatrische stoornissen of ernstige gedragsproblemen, langdurig zieke kinderen zonder een lichamelijke beperking en scholen die verbonden zijn aan pedologische instituten (IV)

- Op 1 oktober 2014 gingen ruim 1.900 leerlingen – uit Utrecht en de regio – naar de Utrechtse onderwijsvoorzieningen voor (voortgezet) speciaal onderwijs (Bron: oktobertelling 2014 Duo).
- Een overzichtskaart van alle onderwijsaccommodaties is opgenomen in bijlage 1

4.3.1.2 Kwaliteit

- De Prinses Wilhelminaschool en de Dr. D Herderschee (VSO) zijn sinds 2013 in het nieuwe gebouw VSO Stip gehuisvest.
- Het Rotsoord en Auris College (deels) zijn vanaf medio 2015 gehuisvest in de nieuwe unilocatie aan de Slotlaan. Het Auris College blijft tot ca. 2019 ook nog gevestigd aan de Boadreef.
- De schoolbesturen PCOU en SPOU zijn aan het onderzoeken of het wenselijk is om de S.O.-locaties van Dr. Herderschee en Rafaelschool (voorheen ZMLK) te gaan samen onder te brengen op 1 locatie. Beide scholen komen in aanmerking in het MPOHV voor vervangende nieuwbouw.
- VSO van de Pels heeft in 2011 vervangende nieuwbouw gekregen aan de Kranenburgerweg
- De overige locaties zijn niet vernieuwd/gerenoveerd in het kader van het Masterplan

4.3.2 Ruimtebehoefte

4.3.2.1 Autonome groei

Op basis van de autonome groei van het aantal leerlingen in Utrecht wordt toename van leerlingen verwacht in alle clusters. Prognoses zijn echter weinig representatief vanwege het regionale bereik van de voorzieningen, en de invloed van beleid en wetswijzigingen op de regionale leerlingstromen. Een tweede indicator voor de leerlingenaantallen is het percentage van leerlingen dat via het samenwerkingsverband een plek vindt in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Ook toeleiding naar het speciaal basisonderwijs (S.B.O.) verloopt via het samenwerkingsverband, daarom wordt hier S.B.O. ook meegenomen. De verwijzingspercentages voor het S.B.O., S.O. en V.S.O. zijn respectievelijk 1,7%, 1,4% en 3,5%¹⁴⁾. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde zijn deze percentages al jaren laag. De ambitie van de samenwerkingsverbanden voor P.O. en V.O. is de verwijzingspercentages *niet te laten oplopen*. Op basis van deze verwijzingspercentages ontstaat op termijn extra huisvestingsbehoefte van:

	Grondslag groei	Doorverwijzing	Leerlingen	Uitbreiding groepen tot 2028
SBO	3.000	0,017	51	3
SO	3.000	0,014	42	4
VSO	3.300	0,035	115,5	16

¹³ M.u.v. cluster 2, toewijzing verloopt via een regionaal aanmeldpunt van cluster 2

¹⁴⁾ Ondersteuningsplan samenwerkingsverbanden PO Utrecht en Sterk VO Utrecht en Stichtse Vecht, exclusief cluster II

De uitbreidingsbehoefte is financieel voorzien in het MPOHV. In het uitvoeringsprogramma zal dit vervolgens per locatie, op basis van beschikbare en benodigde capaciteit, verder worden uitgewerkt.

4.3.2.2 *Passend Onderwijs*

Duidelijk is dat er een uitbreidingsopgave ligt voor gemeente en schoolbesturen in het S.B.O., S.O. en V.S.O. De invoering van Passend Onderwijs leidt naar een verschuiving van leerlingen vanuit het speciaal naar het regulier onderwijs. De verwachting is dat deze verschuiving zich vooral voordoet in cluster II onderwijs. De schoolbesturen cluster II verwachten dan ook als enige- en in tegenstelling tot prognoses – krimp. Deze verschuiving gaat gepaard met een toenemende behoefte aan ambulante begeleiding en zorg vanuit het swv¹⁵⁾.

Het effect van de verschuiving als gevolg van Passend Onderwijs ten opzichte van de totale omvang/groei van leerlingen in het S.O. en V.S.O. is naar verwachting beperkt. Omdat de zorgplicht voor schoolbesturen en de vormgeving van het samenwerkingsverband nog maar net realiteit zijn, is de voorspelbaarheid van ontwikkelingen en consequenties voor alle betrokken partners echter moeilijk. Schooljaar 2014–2015 is in veel opzichten een overgangsjaar, daarom is het van belang de effecten van de wetwijziging te monitoren en indien nodig te verwerken in de jaarlijkse actualisatie van het MPOHV

4.3.3 **Aanbod versus huisvestingsbehoefte**

4.3.3.1 *Capaciteit*

De huisvestingsbehoefte in het (voortgezet) speciaal onderwijs wordt met name bepaald door de autonome groei in Utrecht. Alleen voor cluster II neemt naar verwachting de (genormeerde) huisvestingsbehoefte op de S.O. en V.S.O.-locaties af. De doorstroom van leerlingen naar het reguliere onderwijs gaat echter gepaard met toenemende behoefte aan zorgarrangementen via (ambulante) begeleiding. De huisvesting van de ambulante begeleiding maakt echter geen deel uit van de (genormeerde) middelen voor onderwijshuisvesting. Medegebruik c.q. verhuur van eventuele leegstand die hierdoor ontstaat, kan een oplossing bieden voor de ruimtebehoefte van de zorgpoot van de onderwijsorganisaties.

4.3.3.2 *Nieuw aanbod*

Mogelijk leidt de invoering van Passend Onderwijs ook tot de behoefte aan nieuwe voorzieningen in de huisvesting. In het Primair onderwijs en in het Voortgezet onderwijs is, bijvoorbeeld met het OPDC, al veel aanvullend aanbod gefaciliteerd. De ambities en maatregelen voor het realiseren van een passend onderwijsaanbod, inclusief eventueel aanvullende voorzieningen, is opgenomen in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband is bepalend voor de keuzes die gemaakt (kunnen) worden binnen de beschikbare

---

¹⁵⁾ De ambulante begeleiding voor cluster II leerlingen wordt verzorgd door het cluster zelf. Ambulante begeleiding van overige clusters via het samenwerkingsverband.

middelen. Indien hieraan huisvestingsconsequenties zijn verbonden zullen deze ook in het ondersteuningsplan inzichtelijk gemaakt moeten worden en via het OOGO met de gemeente worden afgestemd.

De samenwerkingsverbanden is gevraagd om een doorkijk naar het benodigd passend aanbod aan voorzieningen en de mogelijke huisvestingsconsequenties. Deze ontwikkelingen zullen nader worden uitgewerkt door het samenwerkingsverband bij de aanstaande actualisatie van het ondersteuningsplan (cluster 2 moet hierbij nog worden betrokken). De ondersteuningsplannen worden medio 2015 geactualiseerd. Voor alle (nieuwe) voorzieningen geldt dat in het samenwerkingsverband in redelijkheid afgewogen zal worden wat de beste plek is voor een (nieuwe) voorziening en dat inzichtelijk zal worden gemaakt welke (gebouw)consequenties daarmee gemoeid zijn t.b.v. actualisatie van het meerjarenperspectief.

Er zijn nog op dit moment geen concrete huisvestingsprojecten in het kader van Passend Onderwijs. Eventuele toekomstige projecten worden onderdeel van het MPOHV.

4.3.3.3 *Aanpassingen bestaande gebouwen*

Indien aanpassingen nodig zijn in bestaande gebouwen, is het OntwikkelingsPerspectiefPlan (OPP) per leerling leidend. Scholen en samenwerkingsverbanden maken hierin de ondersteuningsbehoefte inzichtelijk en bepalen welk (ondersteunings)aanbod passend is. Eventuele fysieke huisvestingscomponenten worden ook inzichtelijk gemaakt in het OPP. Op basis van (nog op te stellen) afsprakenkader via het OOGO zal worden beoordeeld welke aanpassingen in redelijkheid wenselijk en noodzakelijk zijn.

4.3.3.4 *Kwaliteit*

De bouwtechnische kwaliteit is grotendeels bepalend voor de kwaliteit van bestaande gebouwen. Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de bouwtechnische kwaliteit door middel van interviews met schoolbesturen en de aanwezige gemeentelijke gebouwkennis (onderhoud, bouwjaar, investeringen). Een aantal onderwijslocaties¹⁶ is bouwtechnisch verouderd. Deze gebouwen worden in aanmerking gebracht voor (vervangende) nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie (40 jaar). In plaats van (vervangende) nieuwbouw kan renovatie ook een mogelijkheid zijn voor verduurzaming/kwaliteitsverbetering van schoolgebouwen. Per project wordt deze afweging gemaakt. In het uitvoeringsprogramma vindt de uitwerking per pand en per jaarschijf plaats.

Aanvullend hierop is gesteld (zie Kwaliteitskader 4.6) dat bij de realisatie van nieuwe voorzieningen deze nieuwe huisvesting redelijkerwijs niet belemmerend mag zijn voor de uitvoering van Passend Onderwijs. Bovendien wordt vanuit de samenwerkingsverbanden aan schoolbesturen geadviseerd om rekening te houden met

---

¹⁶ De locaties in het (voortgezet) speciaal onderwijs die bouwtechnisch verouderd zijn, zijn besproken en vastgesteld in de werkgroep Speciaal Onderwijs van het MPOHV

het realiseren van werkruimten die onlosmakelijk zijn verbonden met de inzet van expertise passend onderwijs op school.

In bijlage 3 zijn locaties opgenomen die voorgesteld worden voor opname in het MPOHV, inclusief bijbehorende fasering.

4.3.3.5 *Uitwerking en Vervolg*

- Uitwerking opnemen huisvestingscomponent in ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)
- Continueren monitoren effect passend onderwijs t.b.v. anticiperen op huisvestingsbehoefte door samenwerkingsverbanden
- Actualiseren ondersteuningsplannen om huisvestingsconsequenties tijdig inzichtelijk te maken; meenemen in actualisatie MPOHV
- Structurele afstemming gemeente (MO en UVO) en samenwerkingsverbanden over huisvestingsconsequenties
- Vervolgonderzoek:
  - Medegebruik leegstand cluster II t.b.v. ambulante begeleiding (geen gemeentelijke verantwoordelijkheid)
  - Resultaat onderzoek clustering cluster III (voorheen ZMLK). Resultaat haalbaarheidsonderzoek schoolbesturen binnenkort bekend
  - Ontwikkeling Zorg Onderwijscentrum ZOC (cluster II), bij nieuwbouw cluster II dient de haalbaarheid en wenselijk gezamenlijk (schoolbesturen en gemeente) te worden onderzocht.

4.4 Voortgezet onderwijs

De werkgroep Voortgezet Onderwijs, bestaande uit de drie V.O.-besturen¹⁷ Stichting Evangelisch-Bijbelgetrouw Voortgezet Onderwijs (EBVO) van De Passie, Willibrord, NUOVO en de gemeente Utrecht, heeft in het kader van dit MPOHV de volgende opdracht uitgewerkt: *Maak gezamenlijk een analyse van de verwachte leerlingengroei en de bijbehorende huisvestingsbehoefte ten behoeve van een lange termijnvisie*.

De werkgroep is geslaagd in het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op de opvang en invulling van de groei. In de werkgroep is overeenstemming bereikt over de bandbreedte van het groeivolume dat opgevangen dient te worden. Over de wijze waarop opvang kan plaatsvinden hebben de schoolbesturen hun visie en voorstellen aangedragen, voor de korte en lange termijn.

De gemeente en schoolbesturen zijn van mening dat de omvang van het groeivolume dusdanig groot is dat dit volume niet slechts door middel van uitbreiding bij de bestaande locaties is te realiseren. Dit groeivolume kan het beste worden gefaciliteerd door het realiseren van 1 à 2 nieuwe scholen. De schoolbesturen en gemeente delen de visie dat er 1 à 2 scholengemeenschappen bij moeten komen als invulling van de

---

¹⁷ Het Wellant College valt niet onder de zorgplicht van de gemeente Utrecht en maakt daarom geen deel uit van de werkgroep en MPOHV.

groei. Opgemerkt wordt dat de gemeente vanuit de zorgplicht dient te handelen in lijn met de Verordening en het actuele Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen.

In het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO) ¹⁸ vindt afstemming plaats van het V.O. Zowel NUOVO als Willibrord hebben aangegeven dat de groei met name bij hun scholen zal zijn. Het realiseren van nieuwe onderwijsvoorzieningen en wijzigingen van het aanbod kan slechts plaatsvinden na afstemming met alle partners binnen het RPO.

4.4.1 Aanbod

Er is in de Werkgroep overeenstemming bereikt over:

- Het voortgezet onderwijs wordt beschouwd als een stedelijke voorziening; het bereik van de Utrechtse VO-scholen is Utrecht (bestaande stad en Leidsche Rijn) en omliggende gemeenten.
- De schoolbesturen in het Voortgezet Onderwijs zijn verantwoordelijk voor het aanbod van voldoende voorzieningen en een adequate spreiding hiervan over de stad. Dit ligt vast in het RPO.
- Ten aanzien van spreiding en diversiteit:
  - Zowel in bestaande stad als Leidsche Rijn worden alle onderwijssoorten aangeboden, behalve Praktijkonderwijs (niet in Leidsche Rijn)
  - Leidsche Rijn: zowel aan de west- als aan de oostzijde zijn schoollocaties.
- In Leidsche Rijn is uitbreiding van het aanbod door de nieuwbouw van VMBO Vleuterweide in voorbereiding. De oplevering staat gepland in 2018 (600 leerlingen).
- Het laatste project in het kader van het Masterplan VO is de nieuwbouw van Gerrit Rietveld College (opgeleverd najaar 2014)
- De Internationale School en De Utrechtse School zijn twee specifieke voorzieningen voor de V.O.doelgroep (voor beschrijving zie 4.4.8).

Een overzichtskaart van alle onderwijsaccommodaties is opgenomen in bijlage 1.

Capaciteit

De gezamenlijke capaciteit van de schoolgebouwen is 13.065-14.372 leerlingenplaatsen. De ondergrens van de bandbreedte geeft de geregistreeerde capaciteit weer, de *maximale capaciteit* per locatie is inclusief de 10% ingroeicapaciteit alvorens een schoolgebouw in aanmerking komt voor uitbreiding.

Tabel 1: Geregistreeerde capaciteit en maximale capaciteit

BRIN NUMMER	INSTELLINGSNAAM	1.capaciteit beschikking	2.capaciteit maximaal
00RO	Amadeus Lyceum	1800	1980
01EK	Kranenburg	200	220
01KF	St Gregorius College	1150	1265

¹⁸ Het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO) biedt de mogelijkheid in het V.O.om onderwijsvoorzieningen te realiseren op basis van afspraken door schoolbesturen in een bepaalde regio (één of meer gemeenten). Het huidige plan loopt van 1 augustus 2013 tot 1 augustus 2018.

02UE	SGM St Bonifatius Coll	1470	1617
14OY	Gerrit Rietveld College	1200	1320
16PA	Chr Gymnasium	850	935
18AN	Globe College	600	660
27DG	De Passie	775	853
15JM	Utrechts Stedelijk Gymnasium	900	990
17AO	POUWER (incl ISK)	440	484
24TJ	Trajectum College	600	660
24TR	Leidsche Rijn College	900	990
24TR03	X11	380	418
24TR05	Via Nova	600	660
30UB	UniC	600	660
	VO Vleuterweide (nieuwbouw)	600	660
	TOTAAL (excl ISU)	13.065	14.372

4.4.2 Ruimtebehoefte

In de prognoses neemt het aantal leerlingen in het Voortgezet onderwijs in Utrecht toe met ongeveer 25%: van ruim 12.000 in 2014 naar 15.496 leerlingen in 2028. De leerlingenprognoses zijn voor de gemeente leidend voor de huisvestingsbehoefte, evenals de randvoorwaarden zoals die zijn gesteld in de verordening. De leerlingenprognoses geven inzicht in het totaal aantal verwachte leerlingen, en aantal leerlingen per school. De toekomstige verdeling over de verschillende onderwijssoorten en schooltypen is echter grotendeels afhankelijk van externe factoren, zoals ouderkeuze, die zich moeilijk laten voorspellen.

Regionale invloed

Analyse van de regionale leerlingenstromen laat zien dat de invloed hiervan op de ruimtebehoefte in Utrecht beperkt inzichtelijk is en beperkt te beïnvloeden. De schoolbesturen en de gemeente gaan er in de analyses vanuit dat de in- en uitstroom naar onderwijssoorten stabiel is en beschouwen de huidige percentage als acceptabel. Er is al jaren een stabiele uitstroom naar buiten (30%), grotendeels vanuit Leidsche Rijn/ Vleuten de Meern, Utrecht Oost/Noordoost. Uitstroom vindt met name plaats naar VMBO's en scholengemeenschappen. De instroom vanuit omliggende gemeenten is ook redelijk stabiel (20%).

De verwachte krimp in de regio kan op termijn een dempend effect hebben op de instroom naar Utrecht en daarmee op de groei van leerlingenaantallen in Utrechtse voorzieningen. Verwacht wordt ook dat de scholen in de regio zo lang mogelijk zullen inzetten op het behoud van het aantal leerlingen, mogelijk met toename van het uitstroompercentage als gevolg.

Tabel 2: ontwikkeling leerlingenaantallen per school (Pronexus)

BRIN NUMMER	INSTELLINGSNAAM	Telling 2014	Prognose 2028
00RO	Amadeus Lyceum	1253	1926

01EK	Kranenburg	192	197
01KF	St Gregorius College	1150	1560
02UE	SGM St Bonifatius Coll	1488	1861
14OY	Gerrit Rietveld College	1101	1206
16PA	Chr Gymnasium	962	1164
18AN	Globe College	604	748
27DG	De Passie	878	852
15JM	Utrechts Stedelijk Gymnasium	809	934
17AO	POUWER (incl ISK)	452	481
24TJ	Trajectum College	583	759
24TR	Leidsche Rijn College	1015	1531
24TR03	X11	439	488
24TR05	Via Nova	642	925
30UB	UniC	552	864
30UB01	ISU	36	Ntb
	TOTAAL	12.156	15.496

4.4.3 Aanbod versus behoefte

4.4.3.1 Belangrijkste bevindingen

1. Groeivolume en tekort

Met de schoolbesturen VO is overeenstemming bereikt over het volume van de groei en het verwachte capaciteitstekort voor ruim 2.100 leerlingen. Dit is gebaseerd op de leerlingenprognoses voor 2028 (Pronexus) en de capaciteitsgegevens van de schoolgebouwen.

Voor de bandbreedte van het tekort is gekeken naar theorie (beschikking) en de praktijk om te komen tot een reële capaciteit. Van de scholen die nu “vol” zijn wordt het huidige leerlingenaantal als maximale capaciteit gehanteerd. Daar waar nog ruimte zit is de beschikkingscapaciteit gehanteerd om aan te geven dat daarin nog ruimte is voor opvang groei.

Het tekort op basis van ‘reële capaciteit’ ligt lager dan het tekort op basis van de beschikte capaciteit omdat sommige scholen nu al meer opvangen. Het reële tekort in 2028 is een tekort van 2.085.

Het MPOHV bestrijkt de periode van 2016 tot 2025; op basis van bovenstaande is het reële tekort in 2025 ca 1.600 leerlingen.

Tabel 3: verwachte leerlingenaantallen, capaciteit en overschot (2028)

BRIN NUMMER	INSTELLINGSNAAM	Telling 2014	Prognose 2028	Capaciteit reëel	Tekort / overschot
00RO	Amadeus Lyceum	1253	1926	1800	-126
01EK	Kranenburg	192	197	200	3
01KF	St Gregorius College	1150	1560	1150	-410
02UE	SGM St Bonifatius Coll	1488	1861	1488	-373
14OY	Gerrit Rietveld College	1101	1206	1200	-6
16PA	Chr Gymnasium	962	1164	962	-202
18AN	Globe College	604	748	604	-144
27DG	De Passie	878	852	878	26
15JM	Utrechts Stedelijk Gymnasium	809	934	810	-124
17AO	POUWER (incl ISK)	452	481	440	-41
24TJ	Trajectum College	583	759	583	-176
24TR	Leidsche Rijn College	1015	1531	1015	-516
24TR03	X11	439	488	439	-49
24TR05	Via Nova	642	925	642	-283
30UB	UniC	552	864	600	-264
30UB01	ISU	36	<i>ntb</i>	<i>ntb</i>	<i>ntb</i>
	VO Vleuterweide (nieuwbouw)			600	600
	TOTAAL	12.156	15.496	13.411	-2.085

Ten aanzien van de verwachte groei versus de bestaande capaciteit wordt geconcludeerd dat:

- het capaciteitstekort zich met name in de bestaande stad zal voordoen;
- er sprake zal zijn van aanzienlijke tekorten op locaties;
- deze met name betrekking hebben op locaties van scholengemeenschappen en gymnasia;
- de tekorten gaan optreden vanaf ca. 2017-2023

Tabel 4: ontwikkeling leerlingenaantallen (incl. capaciteit nieuwbouw VO Vleuterweide vanaf 2018)

Prognoses VO	2016	2017	2018	2019	2020	2025	2028
leerlingen	12.857	13.260	13.598	13.885	14.114	15.134	15.496
capaciteit reeel	12.811	12.811	13.411	13.411	13.411	13.411	13.411
overschot/tekort	-46	-449	-187	-474	-703	-1.723	-2.085

2. Stedelijke opgave

Betrokkenen zijn het er over eens dat de huisvestingsconsequenties van de leerlingengroei op het niveau van de gehele stad dienen te worden beschouwd. De extra benodigde capaciteit is aanzienlijk en nodig over een langere periode. Dit biedt ook kansen, aangezien naar verwachting niet kan worden volstaan met alleen maar uitbreiden van bestaande locaties. Sommige van deze locatie hebben hun fysieke

uitbreidingsgrens bereikt. Per locatie zal onderzocht moeten worden welke uitbreidingsmogelijkheden er fysiek nog zijn.

4.4.3.2 *Kwaliteit*

De bouwtechnische kwaliteit is grotendeels bepalend voor de kwaliteit van bestaande gebouwen. Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de bouwtechnische kwaliteit door middel van interviews met schoolbesturen en de aanwezige gemeentelijke gebouwkennis (onderhoud, bouwjaar, investeringen). Een aantal onderwijslocaties¹⁹ is bouwtechnisch verouderd. Deze gebouwen worden in aanmerking gebracht voor (vervangende) nieuwbouw of renovatie. In plaats van (vervangende) nieuwbouw kan renovatie ook een mogelijkheid zijn voor verduurzaming/kwaliteitsverbetering van schoolgebouwen. Per project wordt deze afweging gemaakt. In het uitvoeringsprogramma vindt de uitwerking per pand en per jaarschijf plaats. Aandachtspunt is flexibiliteit in huisvesting met het oog op krimp (onderdeel Kwaliteitskader gemeente Utrecht).

In bijlage 3 van het MPOHV zijn locaties opgenomen die, na afstemming met schoolbesturen, voorgesteld worden voor opname in het MPOHV, inclusief bijbehorende fasering. Voor het V.O. zijn opgenomen: Bonifatius College (F.Andrealaan) en De Passie (Zwarte Woud).

4.4.4 **Visie opvang groei**

De omvang van de groei die moet worden opgevangen en de tijd die nodig is voor de realisatie staan op gespannen voet met elkaar. Om tijdige invulling van de wettelijke taak mogelijk te maken moet nu geanticipeerd worden.

Naast het realiseren van een oplossing op korte termijn dient de komende periode (2 jaar) ook ingezet te worden op besluitvorming over de lange termijn oplossing.

Door het creëren van de volgende randvoorwaarden wordt een structurele oplossing voor de lange termijn mogelijk:

- Nieuwe voorziening mogelijk maken:
  - verwerven kavel (Leidsche Rijn)
  - transformatie bestaand vastgoed (bestaande stad)
- Samenwerkingsmogelijkheden nieuw schoolbestuur
- Lobby Ministerie (Brinnummer, bekostiging)
- Modulair bouwen ten behoeve van verminderen exploitatierisico

4.4.4.1 *Schoolbesturen gezamenlijk*

De schoolbesturen Willibrord, NUOVO en Stichting EBVO hebben de volgende gezamenlijke visie ten aanzien van de opvang van de groei:

- Binnen de huidige geldende bekostigingswijze achten de Utrechtse schoolbesturen het realiseren van een nieuwe school niet haalbaar om de volgende redenen:

---

¹⁹ De locaties in het voortgezet onderwijs die bouwtechnisch verouderd zijn, zijn meegenomen in de werkgroep Voortgezet Onderwijs van het MPOHV

- de exploitatierisico's in aanloopperiode zijn onaanvaardbaar groot als gevolg van de t-1 bekostigingssystematiek²⁰;
- het Ministerie van OCW verleent naar alle waarschijnlijkheid geen goedkeuring voor nieuw BRINnummer. Zonder Brinnummer is er geen sprake van een vaste voet in de bekostiging.
- De omvang van de huisvestingsopgave in Utrecht noodzaakt lobby richting het Rijk voor een meer passende bekostigingswijze.
- Een nieuw categoriaal gymnasium wordt niet levensvatbaar geacht.
- Herziening van de VMBO-taskforce is noodzakelijk omdat:
  - De norm die momenteel wordt gehanteerd ten aanzien van de maximale schoolgrootte (600 leerlingen) een belemmering vormt t.a.v. bedrijfsvoering en niet langer aansluit bij de actuele inzichten over schoolgrootte versus onderwijskwaliteit;
  - Bedrijfseconomische overwegingen, naast eventuele fysieke beperkingen, leidend zouden moeten zijn voor de maximale schoolgrootte.
- De piekbehoefte kan het best worden geacommodeerd door middel van semi-permanente huisvesting (flexibele opvangschil).
- Urgentiegevoel: nu actie anders zijn we te laat!

Voorgesteld wordt de visie gelijktijdig langs verschillende sporen als volgt uit te werken:

Korte termijn

De gemeente meent dat de bestaande voorzieningen, inclusief beperkte uitbreidingen, in combinatie met de inzet van beschikbare (leegstaande) locaties voldoende mogelijkheden bieden om de leerlingengroei op korte termijn op te vangen. De schoolbesturen hebben een doorkijk gegeven van de mogelijkheden voor uitbreiding van bestaande locaties (4.4.5). De haalbaarheid van de afzonderlijke uitbreidingen dient nog gezamenlijk te worden uitgewerkt en vastgesteld (waar is uitbreiding haalbaar en wenselijk vanuit oogpunt van capaciteit, spreiding en diversiteit). Voor de opvang van groei, ook op heel korte termijn (0-1 jaar), wordt voorzien via de aanvragen voor het reguliere Huisvestingsprogramma.

Nieuwe voorziening

De piek van de uitbreidingsbehoefte lijkt nu te ontstaan vanaf 2019. De groei van het V.O. is te groot om op te vangen met het sec uitbreiding van bestaande gebouwen. Dat betekent dat voorgestaan moet worden te voorzien in het realiseren van 1 à 2 nieuwe voorzieningen, omdat:

- a. Spreiding en diversiteit van aanbod V.O. (beter) mogelijk wordt
- b. Uitbreidingsmogelijkheden op bestaande locaties fysiek beperkt zijn

²⁰ De teldatum van oktober voorafgaand aan het (1e) jaar van bekostiging is volgens wet/verordening leidend voor het toekennen van bekostiging van zowel huisvesting als MI, personele bekostiging. M.a.w. de leerlingen moeten er eerst zijn voordat Rijk en gemeente overgaan tot bekostiging.

- c. Bedrijfsvoering is voor scholen bepalend voor de maximale schoolomvang. Naast fysieke beperkingen werkt dit op locaties ook belemmerend voor uitbreiding
- d. De gemeente is voorstander van het stichten van een nieuwe school om versnippering te voorkomen. Een versnipperde invulling van de groei is een relatief dure oplossing.

Een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van een nieuwe voorziening is de beschikbaarheid van een locatie (kavel) danwel een (geschikt te maken) gebouw (transformatie).

Kavel

De voorbereidingen zijn gestart om een kavel in Leidsche Rijn Centrum beschikbaar te krijgen voor het voortgezet onderwijs. Deze kavel is groot genoeg voor de opvang van de groei inclusief gymnastiek. De invulling op de kavel is medeafhankelijk van de omvang van de uitbreidingsmogelijkheden op bestaande (onderwijs)locaties. Ruimtelijk is hiermee een randvoorwaarde voor het realiseren van een nieuwe voorziening in Leidsche Rijn voorzien. Deze ontwikkeling kan ook een bijdrage leveren aan de levendigheid van Leidsche Rijn Centrum door uitbreiding van het voorzieningenaanbod met onderwijs.

Transformatie bestaand (maatschappelijk) vastgoed.

Over het gebruik maken van bestaande locaties in de stad is ook met de schoolbesturen gesproken. Zij hebben verschillende locaties aangedragen in particulier eigendom. Daarnaast staat een aantal locaties binnen de gemeentelijke vastgoedportefeuille op dit moment leeg. Vanuit het uitgangspunt efficiënt ruimtegebruik dient de haalbaarheid van het transformeren van bestaand vastgoed naar geschikte onderwijslocatie te worden onderzocht. In de onderstaande tabel zijn mogelijkheden aangegeven. Opgemerkt is wel dat voor deze kavels nader onderzoek noodzakelijk is met betrekking tot bestemmingsplanprocedures etc.

Locatie	wijk	komt vrij	m2 perceel
Bontekoelaan	ZW	voorjaar 2015	5.900
Ghanadreef	OV	begin 2016	5.718
Grote Trekdreef	OV	eerste kw 2016	5.270
Marco Pololaan	ZW	voorjaar 2015	4.800
Ramsesdreef	OV	medio 2016	5.690
Stroyenborchdreef	OV	begin 2015?	7.800
Winterboeidreef	OV	zomer 2016	5.707
Noordse Parklaan	NW	is vrij	5.752
Van Bijnkershoeklaan	ZW	nvt	5.400

Samenwerking nieuw schoolbestuur

De Utrechtse schoolbesturen zijn niet voornemens een nieuwe voorziening te realiseren. Daarom zal de gemeente zich breed oriënteren op andere initiatieven voor

het V.O. buiten het bestaande aanbod, met als doel verbreding en meer spreiding van het onderwijsaanbod. De Utrechtse schoolbesturen staan niet afwijzend tegenover een nieuwe speler. Zij verwachten echter dat een ander bestuur tegen dezelfde belemmeringen aanloopt bij het starten van een nieuwe voorziening.

De gemeente gaat ook samen met de schoolbesturen met het ministerie in gesprek over de (on)mogelijkheden van het verkrijgen van Brin-nummers om het stichten van een nieuwe school beter mogelijk te maken.

Modulair bouwen

Door modulair en gefaseerd te bouwen, zodanig dat het gebouw meegroeit met de huisvestingsbehoefte, kan het aanlooprisico van een nieuw gebouw in de exploitatie grotendeel worden ondervangen. Het realiseren van semipermanente huisvesting kan bovendien een oplossing bieden voor de gewenste flexibiliteit (piekopvang). Daarbij zal zowel naar uitbreiding van bestaande scholen (incl. fysieke mogelijkheden en beperkingen) als naar realisatie van nieuwbouw worden gekeken. E.e.a. onder voorbehoud van duidelijke randvoorwaarden (investering, levensduur, kwaliteit).

4.4.4.2 *Diversiteit: Brede Scholengemeenschap*

De Utrechtse ambitie is dat er voor elke leerling in Utrecht onderwijs is dat aansluit bij zijn of haar onderwijsbehoefte en dat er aandacht is voor excellentie in het onderwijs op alle niveaus. In het onlangs verschenen Inspectierapport 'De staat van het onderwijs'²¹ blijkt dat het 'stapelen' van diploma's afneemt; leerlingen stromen minder vaak door naar een hoger onderwijs-/opleidingsniveau.

De gemeente Utrecht is een voorstander van brede scholengemeenschappen omdat het binnen één gemeenschap gemakkelijker is voor leerlingen om op te stromen. Brede scholengemeenschappen bieden daardoor meer kansen voor leerlingen om het onderwijs te krijgen dat hen stimuleert hun talenten maximaal te ontwikkelen en te benutten. Hiermee wordt ook aangesloten op de ambities uit de Utrechtse Onderwijsagenda die zijn gericht op een 'uitdagende en goed verlopende schoolloopbaan voor iedere jongere' door hoge kwaliteit en een breed aanbod van het onderwijs.

4.4.5 **Opvang korte en lange termijn**

Uit navolgende suggesties van de schoolbesturen blijkt dat de totale groei op korte en middellange termijn zou kunnen worden opvangen door een combinatie van maatregelen:

- uitbreiden van diverse bestaande locaties, onder voorbehoud van de ruimtelijke/fysieke mogelijkheden op de afzonderlijke locaties,

---

²¹ <http://www.onderwijsinspectie.nl/binaries/content/assets/Onderwijsverslagen/2015/onderwijsverslag-2013-2014.pdf>, April 2015

- investeren in het herhuisvesten van bestaande scholen in combinatie met het verwerven van nieuwe locaties/gebouwen,
- investeren in het verwerven van nieuwe kavel (LRC) ten behoeve van het herhuisvesten van een bestaande voorziening (Mavo10)
- onder voorbehoud van loslaten van de VMBO taskforce om optimalisatie van bedrijfsvoering mogelijk te maken (Via Nova, X11, Globe)
- onder voorbehoud van wijzigen RPO

De korte en (middel)lange termijn maatregelen dienen echter in samenhang met elkaar ontwikkeld en afgewogen te worden omdat de invulling op de korte termijn bepalend is voor de sturingsmogelijkheden voor de langere termijn. Het volgende is hierbij van belang:

- Het realiseren van een nieuwe voorziening door één van de besturen (1) of door besturen gezamenlijk (2), in de vorm van een samenwerkingsschool, worden beide gezien als een mogelijkheid voor de invulling van de lange termijnoplossing. Een derde mogelijkheid is invulling door een nieuw schoolbestuur (3). De wijze waarop de groei-financiering mogelijk wordt gemaakt, al dan niet met medewerking van het Rijk, is voorwaardelijk voor de betrokkenheid/rol van Nuovo en Willibrord in de nieuw op te richten voorziening. Het nieuwe onderwijsaanbod (onderwijsconcept, schooltype) dient hiervoor nader te worden uitgewerkt.
- De inzet van bestaand vastgoed voor de opvang van de groei dient nader te worden onderzocht (onderdeel Uitvoeringsprogramma).
- Uitbreidingsaanvragen worden, zoals vastgelegd, getoetst aan de verordening

4.4.5.1 *Mogelijkheden opvang groei Nuovo*

Leidsche Rijn College: uitbreiding met 600 leerlingen. Voorwaarde hiervoor is doorgroeien van het LRC in de voormalige voorziening voor Via Nova. Dit kan alleen als Mavo10 (600 leerlingen) elders wordt gehuisvest (niet in Via Nova), bijvoorbeeld als nieuwe voorziening in Leidsche Rijn-Centrum.

Via Nova: uitbreiding met 200 leerlingen locatie Vleuterweide. Voorwaarde hiervoor is dat dit mogelijk wordt gemaakt bij de nieuwbouw V.O. Vleuterweide. V.O.Vleuterweide wordt vooralsnog gebouwd voor 600 leerlingen.

Utrecht Stedelijk Gymnasium: Uitbreiding met 150 leerlingen op huidige locatie. Nog te onderzoeken: fysieke mogelijkheid tot uitbreiding.

X 11: uitbreiding met ca. 250 leerlingen. Dit biedt tevens de mogelijkheid om X11 te combineren met een categorale Havo of 'Techniek Havo', waarbij de verbinding met bedrijfsleven een belangrijke focus is.

Nieuw-welgelegen kan, indien deze locatie beschikbaar komt, dienen als (tijdelijke) opvang voor groei voor wat betreft Nuovo, onder voorwaarden (financiële haalbaarheid exploitatie).

Toetreding nieuw schoolbestuur in het voortgezet onderwijs is welkom; te zoeken in toevoeging op het bestaande aanbod.

4.4.5.2 *Mogelijkheden opvang groei Willibrord*

Bonifatius College: uitbreiding met maximaal 150 leerlingen. Voorwaarde hiervoor is dat dit gecombineerd wordt met de voorziene vervangende nieuwbouw/renovatie na 2018.

Gerrit Rietveld College: uitbreiding met 150 leerlingen, door gebruik te maken van de (leegstaande) maatschappelijke ruimten. Dit kan op korte termijn. Gerrit Rietveld is een goed voorbeeld van een brede scholengemeenschap waarin onderwijssoorten goed naast én met elkaar samengaan.

Gregorius College: uitbreiding met 200 tot 600 leerlingen. Voorwaarde hiervoor is herhuisvesting van beide locaties (Asch van Wijckkade en Nobeldwarsstraat) naar één nieuwe locatie (bijv. Ravellaan, voormalig MBO). De huidige locatie(s) voldoen volgens het schoolbestuur niet meer. De school is niet gebonden aan de huidige locatie of wijk, de leerlingen komen uit de hele stad.

Door Willibrord is aangegeven dat voor de brede scholengemeenschappen (zoals Amadeus, Gerrit Rietveld en Gregorius College een omvang van 1.400–18.00 leerlingen vanuit bedrijfsvoering optimaal is.

Globe: uitbreiding met 200 à 300 leerlingen. Voorwaarde hiervoor is herhuisvesting naar andere locatie (bijvoorbeeld Amerikalaan, locatie ROC MN) Dit biedt tevens de mogelijkheid om te combineren met een Centrum voor Techniek, waarbij de verbinding met bedrijfsleven een belangrijke focus is.

De locatie Nieuw-welgelegen kan, indien deze locatie beschikbaar komt, dienen als (tijdelijke) opvang locatie van groei (bijvoorbeeld Bonifatius).

Opstarten van dependances (bijvoorbeeld Amadeus in Leidsche Rijn of Christelijk Gymnasium in bestaande stad) is een mogelijkheid om een nieuwe voorziening te realiseren.

4.4.5.3 *Mogelijkheden locatie De Passie*

Het belangstellingspercentage van de (brede) doelgroep van de Passie is redelijk stabiel. Op basis van de autonome groei verwacht de Passie ook te groeien. Het schoolbestuur heeft via het reguliere huisvestingsprogramma een huisvestingaanvraag ingediend om in de verwachte groei te kunnen voorzien. Deze wordt conform procedure behandeld. De school zal, mits toekenning van de voorziening plaatsvindt, na realisatie van de uitbreiding een klein deel van de totale groei in het V.O. kunnen faciliteren.

4.4.5.4 Totaaloverzicht

In tabel hieronder zijn de suggesties per locatie weergegeven. De locaties met * vereisen investering in herhuisvesting of nieuwe locatie. Waar een bandbreedte in de groei is aangegeven is het gemiddelde opgenomen bij 'opvang groei'

Tabel 5: opvang groei door Nuovo, Willibrord, Passie [in leerlingenplaatsen]

BRIN NUMMER	INSTELLINGSNAAM	Prognose 2028	Capaciteit reëel	Tekort / overschot	Opvang groei	Restant Tekort / overschot
00RO	Amadeus Lyceum	1926	1800	-126	-	-126
01EK	Kranenburg	197	200	3	-	3
01KF	St Gregorius College	1560	1150	-410	+400*	-10
02UE	SGM St Bonifatius Coll	1861	1488	-373	+150	-223
14OY	Gerrit Rietveld College	1206	1200	-6	+150	+144
16PA	Chr Gymnasium	1164	962	-202	-	-202
18AN	Globe College	748	604	-144	+250*	+106
27DG	De Passie	852	878	26	-	+26
15JM	Utrechts Stedelijk Gymnasium	934	810	-124	+150	+26
17AO	POUWER (incl ISK)	481	440	-41		-41
24TJ	Trajectum College	759	583	-176		-176
24TR	Leidsche Rijn College	1531	1015	-516	+600*	+84
24TR03	X11	488	439	-49	+250	201
24TR05	Via Nova	925	642	-283	+200	-83
30UB	UniC	864	600	-264		-264
	VO Vleuterweide (nieuwbouw)		600	600	-	+600
	TOTAAL	15.496	13.411	-2.085		+65

Opmerking: voorwaarde binnen het voorstel van schoolbestuur is dat voor Mavo10 (nu in Via Nova) een nieuwe locatie wordt gerealiseerd, bijvoorbeeld in Leidsche Rijn. Dit in tegenstelling tot eerdere besluitvorming vanwege verwacht capaciteitstekort in gebouw aan de Maartvlinder. Dit zou nog *extra capaciteit opleveren van 600 leerlingen*.

4.4.6 Financieel

De gemeente anticipeert op de financiële consequenties van de groei door in dit Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting de middelen voor de uitbreiding op te nemen. De uitbreidingsbehoefte is gebaseerd op 1.600 leerlingen, voor een bedrag van circa € 25 miljoen. Er is een aanname gedaan over de onderwijssoorten (50% VMBO en 50% Havo/VWO). De financiële randvoorwaarde om tijdig te kunnen voldoen aan de gemeentelijke zorgplicht is hierdoor gedekt.

4.4.7 Conclusies en vervolgspraken

4.4.7.1 Conclusies

- Er ligt een grote uitbreidingsopgave voor alle partijen.
- De omvang van het groeivolume is dusdanig groot dat dit volume niet slechts door middel van uitbreiding bij bestaande locaties is te realiseren
- Daarom worden gelijktijdig 2 sporen uitgewerkt samen met schoolbesturen:
  - Uitbreiding bestaande locaties
  - Creëren randvoorwaarden nieuwe voorziening(en).
- De visie t.a.v. het realiseren van een nieuwe school wordt –onder de huidige bekostigingscondities– niet opgepakt door de Utrechtse schoolbesturen vanwege te groot financieel risico.
- De invulling op de korte en middellange termijn is bepalend voor de sturingsmogelijkheden voor de langere termijn.
- Voor korte termijn zijn door schoolbesturen voorstellen gedaan tot uitbreiding van bestaande locaties. De ruimtelijke/technische haalbaarheid hiervan is nog nader te onderzoeken.
- Op dit moment is de bedrijfsvoering van de schoolbesturen bepalend voor de invulling van de groeivraag. Het bepaalt in grote mate de visie op de korte termijn.
- Voor de lange termijn zijn door schoolbesturen voorstellen gedaan die veelal meer geld kosten dan wettelijk noodzakelijk, als gevolg van het herhuisvesten van bestaande locaties naar nog te verwerven locaties/panden.
- Om op tijd invulling te kunnen geven aan de wettelijke taak is het van belang nu een aantal randvoorwaarden te realiseren.
- Bovendien is overeenstemming nodig van alle besturen via het RPO (en Ministerie) voor het realiseren van grote wijzigingen in aanbod, herhuisvesting.
- De druk op de bestaande gebouwen en de groeivraag zal op korte termijn leiden tot huisvestingsaanvragen van de schoolbesturen. Het is evident dat de gemeente invulling zal moeten blijven geven aan de wettelijke taak conform de wijze waarop dat geregeld is in de verordening.

4.4.7.2 Vervolgspraken:

- Korte termijn (0–1 jaar):
  - Aanvragen voor uitbreiding via Huisvestingsprogramma conform verordening door gemeente
  - Nader onderzoek naar beschikbaarheid en inzet (leegstaand) vastgoed (transformatie)
- Korte termijn (0–2 jaar):
  - Gezamenlijk uitwerken uitbreidingsmogelijkheden per locatie (haalbaarheidsonderzoek)
  - Continueren voorbereidingen verwerven nieuwe kavel (gemeente)
  - Oriënteren op initiatieven voor V.O. buiten bestaand aanbod (gemeente)
  - Gezamenlijke lobby Ministerie m.b.t. bekostigingswijze
  - Voorbereiden en realiseren besluitvorming lange termijn oplossing

4.4.8 Specifieke onderwijsvoorzieningen Voortgezet Onderwijs

Orthopedagogisch Didactisch centrum (OPDC)

Het OPDC, voorheen Utrechtse School, is een voorziening die jongeren buiten het reguliere voortgezet onderwijs een plek kan bieden als het regulier onderwijs (tijdelijk) niet haalbaar is. Deze voorziening zal verhuizen naar een permanente locatie in Utrecht. De ruimtebehoefte is gemaximeerd op 180 leerlingen, de bekostiging is gebaseerd op normvergoeding 50% LWOO en 50% Praktijkonderwijs (taakstellend). De verhuizing naar de permanente locatie wordt nu voorbereid. Deze huisvestingsopgave volgt een gescheiden traject en is al beleidsmatig en financieel afgekaderd (onderdeel van de begroting onderwijshuisvesting) (buiten scope MPOHV).

Internationale School Utrecht (ISU)

De ISU is tijdelijk gehuisvest in Utrecht. Deze school bedient zowel het primair als het voortgezet onderwijs en is een samenwerking tussen gemeente, provincie, Universiteit Utrecht en schoolbesturen. De ISU is verhuisd naar een tijdelijke locatie bij Kanaleneiland. De ruimtebehoefte is gemaximeerd op 600 leerlingen. De locatie, planning en financiering van de permanente huisvesting volgt een gescheiden traject (buiten scope MPOHV).

4.5 Bewegingsonderwijs

4.5.1 Aanbod

Capaciteit

De gemeente Utrecht heeft 13 sporthallen, 8 sportzalen en 47 gymzalen in eigendom. Daarnaast zijn er 3 particuliere accommodaties (5 sporthallen) en hebben schoolbesturen 41 gymzalen in eigendom. Zoals ook uit het 'Meerjaren Huisvestingsplan Binnensport' blijkt zijn er in Utrecht voldoende gymzalen/sportzalen beschikbaar om het bewegingsonderwijs te laten uitvoeren conform de beleidsregel "bekostiging gymnastiekruimte basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs"²². Gymzalen worden primair gebouwd om de behoefte aan bewegingsonderwijs te faciliteren, daarnaast bieden sportzalen en sporthallen ook ruimte voor bewegingsonderwijs. De beschikbare capaciteit voor het Primair en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs is 26 klokuren per zaal, voor het voortgezet onderwijs 40 klokuren. Een aantal van de gymlocaties wordt gesloopt zodra vervangende nieuwbouw is gerealiseerd in het kader van het Masterplan.

Spreiding

De gymzalen zijn verspreid over alle 10 Utrechtse wijken. In elke wijk zijn meerdere gymzalen of binnensportaccommodaties gehuisvest, met uitzondering van de Binnenstad (één gymzaal). In Leidsche Rijn en Vleuten De Meern zijn relatief weinig gymzalen maar hier staan wel enkele sportzalen en sporthal(len) tegenover. In Oost zijn relatief veel VO-scholen met eigen gymnastiekaccommodaties. De gymzalen bij de scholen zijn veelal in-/aanpandig aan het schoolgebouw.

²² Zie rapportage 'Meerjaren Huisvestingsplan Binnensport 2015-2020', april 2015

Kwaliteit

Hoewel de nadruk van het Masterplan lag op (achterstallig) onderhoud en vervanging van schoolgebouwen zijn op vele locaties ook gymzalen vervangen. Hierdoor is een groot aantal nieuwe gymzalen gerealiseerd ter vervanging van oude, gedateerde, zalen. Deze kwaliteitsverbetering is deels al zichtbaar en zal de komende jaren binnen het Masterplan worden afgerond. De (bouwtechnische) staat van de gymzalen is grotendeels op orde. De sporttechnische inrichting wordt periodiek gekeurd en voldoet aan de geldende (wettelijke) eisen en normen. De afmeting van alle gemeentelijke gymzalen is voldoende volgens de normen voor het bewegingsonderwijs.

Voor de bouw van een nieuwe gymzaal wordt een standaard (referentie) Programma van Eisen gebruikt. Ook wordt, waar mogelijk, bij nieuwe sportaccommodaties verkend of aanvullend NOC*NSF eisen te realiseren zijn om de gebruiksmogelijkheden voor diverse sporten te vergroten.

4.5.2 Ruimtebehoefte

Leerlingenprognoses tonen aan dat de behoefte aan gymaccommodaties tussen 2014–2028 toeneemt met 10 gymzalen (P.O.6; V.O 4) ten opzichte van de huidige behoefte. De omvang, locatie en fasering van uitbreiding is voor het P.O. afhankelijk van de ontwikkeling van de ruimtebehoefte, en de mate waarin huidige gymzalen nog capaciteit over hebben. In de groeiwijken en bij de realisatie van de kinderclusters (Overvecht) zijn gymzalen onderdeel van de nieuwbouwopgave. Bij de nieuw te ontwikkelen V.O.-locaties wordt ook gymcapaciteit voor het V.O. gerealiseerd. De overige uitbreiding is afhankelijk van de uitbreiding/nieuwbouw die nog moet worden ontwikkeld.

4.5.3 Aanbod versus huisvestingsbehoefte

De beschikbare capaciteit is op dit moment voldoende voor de wettelijke norm voor het bewegingsonderwijs.

Door de autonome groei is uitbreiding van de gymcapaciteit noodzakelijk, deze is financieel voorzien in MPOHV.

Schoolbesturen geven aan dat de bereikbaarheid van gymzalen niet (overal) volstaat (bij voorkeur gymzaal bij elke school).

Toegezegd is de bereikbaarheid te agenderen in de Werkgroep Verordening, omdat de wijze waarop gemeente omgaat met criteria t.a.v. bereikbaarheid/verwijsafstand hierin zijn vastgelegd. Bovendien worden de (financiële) consequenties van verruiming van het aantal klokuren gym (Bestuursakkoord) aanvullend inzichtelijk gemaakt (planning zomer 2015).

Schoolbesturen streven, in navolging van het Bestuursakkoord van Ministerie en PO-Raad, naar verruiming van de uren bewegingsonderwijs.

Toegezegd is dat de gemeente eventuele overcapaciteit voor de scholen inzichtelijk maakt zodat de mogelijkheid voor meer bewegingsuren bij schoolbesturen bekend

wordt. Ook worden in de nieuwe leerlingenprognoses de capaciteit en behoefte voor het bewegingsonderwijs op wijkniveau in beeld gebracht (planning zomer 2015).

4.6 Kwaliteit onderwijsgebouwen

4.6.1 Kwaliteitskader Utrecht

In het kader van het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting heeft de Werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting een Utrechts Kwaliteitskader ontwikkeld. Hiermee worden betrokkenen gezamenlijk in staat gesteld een kwalitatief, flexibel en toekomstbestendig huisvestingsaanbod te realiseren. De resultaten zijn verwerkt in de eindrapportage van de Werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting, opgenomen in bijlage 6. Hierna volgen de uitgangspunten en de belangrijkste afspraken en voorstellen.

4.6.1.1 Uitgangspunten en vertrekpunt

De werkgroep heeft de volgende uitgangspunten geformuleerd voor een Utrechts Kwaliteitskader:

- Kwaliteit en kwaliteitsverbetering schoolgebouwen is gezamenlijke verantwoordelijkheid gemeente en schoolbesturen
- Exploitatie is schoolbestuurlijke last, investering is verantwoordelijkheid gemeente
- Voordelen in exploitatie t.g.v. duurzaamheidsmaatregelen bij voorkeur aanwenden voor nieuwe duurzaamheidsmaatregelen
- Optimaal inzetten van beschikbare bekostigingsmiddelen en budgetten (onderwijshuisvesting, wijkontwikkeling, WMO e.d.)
- Onderhoudsbudgetten mede inzetten ten behoeve van renovatie, slim investeren door afstemming van groot onderhoud
- Het is belangrijk om kennis en ervaringen te delen, daar dit bijdraagt aan het verhogen van de kwaliteit van onderwijsgebouwen (expertisegroep)

Het Utrechts kwaliteitskader wordt gebaseerd op het 'Kwaliteitskader Huisvesting Basisonderwijs' (KK Ruimte-OK). Dit kader is ontwikkeld op initiatief van PO-Raad, samen schoolbesturen, en uitgegeven door kenniscentrum Ruimte-OK. Het KK Ruimte-OK beschrijft kwaliteitscriteria en bijbehorende maatregelen binnen drie thema's: Gebruik, Techniek en Beleving.

4.6.1.2 Belangrijkste afspraken

Voorgesteld wordt het KK Ruimte-OK²³ te hanteren als uitgangspunt voor het Utrechts kwaliteitskader. Omdat het kwaliteitskader Ruimte-OK verder gaat dan de wettelijke eisen worden de *bovenwettelijke kwaliteitscriteria niet dwingend opgelegd*. Per project wordt bekeken óf, en zo ja welke van deze bovenwettelijke kwaliteitscriteria kunnen worden toegevoegd aan het project mits passend binnen de gemeentelijke vergoeding

²³ Kwaliteitskader Huisvesting Basisonderwijs Ruimte-OK, versie maart 2014

danwel door toevoeging van budget door het schoolbestuur. De criteria ten aanzien van ruimtebehoefte-normering uit het kwaliteitskader worden *niet* overgenomen. De ruimtebehoefte-normering zoals vastgelegd in verordening blijft van kracht.

Financieel

Het KK Ruimte-OK 2014 is voorzien van een financiële paragraaf (BDB). Daarnaast zijn de financiële consequenties geactualiseerd op basis van aangescherpt Bouwbesluit 2015. Voorgesteld wordt het normbedrag voor nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen in PO, VO, (V)SO vast te stellen op een bedrag van € 1.850,-/m² BVO, prijspeil 2016²⁴. Dit bedrag sluit aan bij advisering vanuit BDB. Deze norm stelt schoolbesturen in staat kwalitatieve schoolgebouwen, die voldoen aan de actuele bouwregelgeving (Bouwbesluit anno 2015), te realiseren. Hiermee wordt een belangrijke stap gezet in de richting van de realisatie van steeds energiezuiniger, toekomstbestendiger gebouwen. Bij renovatie wordt een percentage (70%) van het genormeerde nieuwbouwbedrag gehanteerd. Renovatie wordt beschouwd als een levensduurverlengende investering voor 40 jaar.

Ook binnen dit normbedrag zal het niet mogelijk zijn schoolgebouwen te realiseren die voldoen aan alle (kostenverhogende) kwaliteitscriteria uit het KK Ruimte-OK. Schoolbesturen en gemeente zullen dus keuzes moeten maken ten aanzien van de toepassing van de criteria. Hiertoe heeft de werkgroep een aantal voorstellen gedaan (bijlage 6, 1.4.3).

Niet-kostenverhogende kwaliteitscriteria

Een belangrijk deel van de kwaliteitscriteria is niet-kostenverhogend. Aan deze criteria kan worden voldaan door deze te omschrijven in het Programma van Eisen en slimme ontwerpkeuzes te maken. Op basis van het KK Ruimte-OK wordt de bouwheer – in overleg met betrokkenen – in staat gesteld bewuste keuzes te maken ten aanzien van de toepassing van criteria.' Voorzieningen toegankelijkheid' is een belangrijk aandachtspunt, onder meer ter voorkoming van belemmeringen t.a.v. rolstoeltoegankelijkheid en slechtzienden. Dit is ook in het kader van Passend Onderwijs van belang.

Kostenverhogende kwaliteitscriteria

Ten aanzien van de kostenverhogende kwaliteitscriteria is het belang van bewuste keuzes maken zo mogelijk nog groter. De werkgroep is ten aanzien van de kwaliteitsthema's tot de volgende analyses gekomen:

1. Thema Gebruik: De kwaliteitscriteria binnen dit thema dragen bij aan verbetering van de functionaliteit van schoolgebouwen en buitenruimte. Een belangrijk speerpunt is 'voorzieningen buitenruimte' om kinderen beter in staat te stellen voldoende te bewegen. Deels zijn deze criteria te realiseren in de

²⁴ Dit normbedrag per m² is gebaseerd op de omvang van een referentieschool (8-klassige basisschool). Voor V.O. en V.S.O. wordt dezelfde procentuele verhoging t.o.v. VNG norm voorgesteld als voor basisonderwijs.

ontwerpfase. Voor de overige (kostenverhogende) maatregelen kan financiering via sponsoring en fondsen bijdragen, zoals praktijkvoorbeelden aantonen.

2. Thema Techniek: Met het nieuwe Bouwbesluit en daarop aansluitende vergoeding is het noodzakelijk en mogelijk een deel van de kwaliteitscriteria binnen dit thema te realiseren. Daarenboven hechten de schoolbesturen belang aan het vergroten van de flexibiliteit van schoolgebouwen om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Bij nieuwbouw is flexibiliteit een belangrijk uitgangspunt voor het realiseren van toekomstgerichte huisvesting. Flexibiliteit in en aan het gebouw stelt in staat te anticiperen op (onderwijskundige)ontwikkelingen, groei/krimp, en veranderende functies en gebruik. Hiertoe dienen in het ontwerpproces bewuste keuzes te worden gemaakt binnen de daarvoor beschikbare middelen, eventueel gecombineerd met aanvullende financiering, naar inzicht van de bouwheer.
3. Thema Beleving: Dit thema wordt in vergelijking met de andere als minst belangrijk beoordeeld. Tegelijkertijd zijn de meerkosten van de genoemde kwaliteitscriteria gering.

Voor de toepassing van de criteria uit het Kwaliteitskader geldt dat het aan de bouwheer is om gerichte keuzes te maken in relatie tot de beschikbare financiële middelen. Dit moet vroegtijdig in het huisvestingsproces plaatsvinden. Bewuste keuzes zijn ook nodig om optimale kwaliteitsverbetering te kunnen realiseren bij een combinatie van toegepaste maatregelen.

Energie en lucht (Frisse scholen)

In het Bouwbesluit 2015 ²⁵zijn de eisen voor nieuwbouw dusdanig verzwaaard dat voor de thema's 'energie' en 'luchtkwaliteit' minimaal klasse B moet worden gerealiseerd (voorheen was dit klasse C).

Blijvend investeren in gebruikskwaliteit en toekomstgerichtheid

De schoolbesturen willen daarenboven, binnen de financiële kaders van de gemeente, blijvend investeren in de gebruikskwaliteit en toekomstgerichtheid van schoolgebouwen in Utrecht. Waar nodig zullen zij hiertoe zelf additionele middelen verwerven (alternatieve financiering) dan wel samen met gemeente door het combineren van beschikbare bekostigingsmiddelen (onderwijshuisvesting, wijkontwikkeling, WMO e.d.).

De afgelopen jaren zijn er diverse projecten gerealiseerd met inzet van additionele middelen ten behoeve van duurzaamheidsmaatregelen. Maatregelen met een terugverdienverwachting en een gunstig effect op de gebouwexploitatie worden (veelal) bekostigd door schoolbesturen binnen de mogelijkheden van het investeringsverbod.

---

²⁵ Programma van Eisen Frisse scholen 2015, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Een andere belangrijke factor voor het vergroten van kwaliteit en kwaliteitsbeleving is gebruikersgedrag. Door bewust gedrag en gebruik van energie en installaties wordt het rendement van investeringen optimaal benut.

Waar nodig en mogelijk maatwerk

Kostenverhogende maatregelen bij nieuwbouw of renovatie als gevolg van stedenbouwkundige of planologische eisen en monumentale status zijn niet specifiek onderdeel van het kwaliteitskader. Bij specifieke stedenbouwkundige eisen vindt per project afweging plaats ten aanzien van eventuele financiële consequenties.

Gemeente en schoolbesturen maken samen afspraken over:

- Kwaliteitskader onderwijshuisvesting Utrecht in relatie tot toekomstige ontwikkeling bouwregelgeving en bekostiging;
- Ambities ten aanzien van verdere verduurzaming van schoolgebouwen (Bijna Energie Neutrale Gebouwen); De gemeente zal in gesprek gaan met schoolbesturen die BENG ambities willen realiseren
- Het onderzoeken van alternatieve financieringsmogelijkheden in het kader van het vorige punt;
- het onderzoeken van alternatieve wijzen voor de organisatie van het ontwikkelings- en realisatieproces van schoolgebouwen (bijvoorbeeld integraal aanbesteden).

4.6.2 Huisvestingsprojecten / knelpuntenlijst

Voor de actuele huisvestingssituatie zijn de omvang (m²), bouwjaar en bouwtechnische staat van de schoolgebouwen bepalend.

Voor een groot aantal voorzieningen is volgens de Masterplannen in de afgelopen jaren nieuwbouw of uitbreiding gerealiseerd of is dit nu in uitvoering. Voor de overige schoolgebouwen is beoordeeld of zij in aanmerking komen voor nieuwbouw/renovatie of uitbreiding. Dit heeft geleid tot een voorstel van gebouwen die worden opgenomen in het MPOHV, zie ook bijlage 3.

Voor de panden waarvan nog niet zeker is of er renovatie of vervangende nieuwbouw gaat plaatsvinden is de aannahme gehanteerd dat 60% renovatie krijgt en 40% nieuwbouw. De programmering en fasering zijn afgestemd met betrokken schoolbesturen. Hierbij is rekening gehouden met de panden met de meeste urgentie en met spreiding van de investeringsvraag.

4.7 School en omgeving

4.7.1 Aanbevelingen school en omgeving

Schoolbesturen geven aan hinder te ondervinden van omslachtige, overbodige procedures. Daaronder valt ook dat zij het gemakkelijker vinden wanneer zij voor alle huisvestingskwesties één aanspreekpunt binnen de gemeente hebben. Tegelijkertijd is opgemerkt dat het door de diversiteit aan onderwerpen niet eenvoudig is alles naar één punt te adresseren.

Momenteel werkt de gemeente aan een beleidskader om ruimer gebruik van specifiek bestemde gebouwen gemakkelijker te maken. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor scholen. Door de gebruiksmogelijkheden, van vaak specifiek bestemde locaties, te verruimen voor bijvoorbeeld welzijnsactiviteiten, kan beter worden ingespeeld op de behoefte/vraag uit de samenleving.

Het vereenvoudigen van regelgeving en procedures voor het gebruik van de directe omgeving van schoolgebouwen is wat zowel schoolbesturen als gemeente nastreven. Omdat dit thema geen directe consequenties heeft voor de huisvesting, is dit als aanbeveling opgenomen in het MPOHV.

5 Uitvoeringsprogramma, planning en vervolg

5.1 Vervolg op het MPOHV

Bij de afronding van het MPOHV zijn de volgende opgaven/onderzoeksvragen gedefinieerd, waaraan de gemeente de komende periode in samenwerking met de schoolbesturen zal werken:

- Het uitwerken van de in het MPOHV opgenomen onderwijshuisvestingsprojecten op locatieniveau. Deze uitwerking zal plaatsvinden in het uitvoeringsprogramma en bijbehorende vervolgstappen.
- Het verder uitwerken van de korte en lange termijn opvang voor het Voortgezet Onderwijs;
- Het opstellen van een analyse van het bewegingsonderwijs (planning zomer 2015). Op basis hiervan zullen voorstellen worden ontwikkeld over capaciteitsuitbreiding, programmering, planning en financiering van de gymvoorzieningen;
- Het aanvullen van gegevens voor nieuw op te stellen Leerlingenprognoses (gymbehoefte en gymcapaciteit op wijkniveau, extra toelichting uitgangspunten en indien van toepassing de maximale capaciteit van schoolgebouwen).

5.2 Uitvoeringsprogramma

Dit MPOHV bevat de contouren van de nieuwe onderwijshuisvestingsprojecten, die in de periode 2016–2025 zullen worden gerealiseerd. Voor een succesvolle en snelle planvoorbereiding en realisatie van deze projecten zal als uitwerking van het MPOHV een uitvoeringsprogramma worden opgesteld. Dit uitvoeringsprogramma is een concreet actieplan, gericht op regievoeren en sturing op programmaniveau voor een succesvolle en snelle planvoorbereiding en realisatie van de nieuwe onderwijshuisvestingsprojecten.

Als onderdeel van het uitvoeringsprogramma wordt ook extra aandacht besteed aan het beschikbaar stellen van de juiste middelen en het creëren van de juiste condities (organisatiestructuur, etc.) voor succesvolle realisatie van de projecten. Tot slot zal ook een extra impuls worden gegeven aan het communiceren over de te behalen programmaresultaten (aanvullend op de periodieke nieuwsbrief Masterplannen). Hiertoe zal een communicatieplan worden opgesteld.

5.3 Opgaven binnen uitvoeringsprogramma

De in het MPOHV opgenomen onderwijshuisvestingsprojecten zullen moeten worden uitgewerkt op locatieniveau. Voor het PO zal de capaciteitsbehoefte worden uitgewerkt naar specifieke locaties. Dit vraagt een wijkgerichte aanpak, waarbij de gemeente samen met schoolbesturen de in het MPOHV op wijkniveau bepaalde capaciteitsbehoefte vertaalt naar locatiekeuzes, concretere planning en mogelijke tijdelijke huisvesting. Verder zal voor elk project een keuze moeten worden gemaakt tussen vervangende nieuwbouw of renovatie.

Verder worden in elk geval de volgende generieke thema's verder uitgewerkt:

- Het onderzoeken van de mogelijkheden om leegstaande gebouwen voor onderwijs in te zetten, zodat efficiënt kan worden omgegaan met het gemeentelijke vastgoed en onnodige investeringen worden voorkomen;
- Het onderzoeken van de mogelijkheden tot realisatie van extra duurzaamheidsambities in het kader van bijvoorbeeld het Utrechtse Energie plan, Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) in combinatie met binnenklimaatmaatregelen;
- Het creëren en benutten van kansen en mogelijkheden voor tijdelijke huisvesting. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het benutten van de mogelijkheden voor wissellocaties.

5.4 Planning vervolg

2016 is het eerste jaar binnen het meerjarenperspectief van het MPOHV. De gemeente stelt dit voorjaar het Huisvestingsprogramma (HVP) 2016 op, gebaseerd op de ontvangen huisvestingsaanvragen. In dit programma is concreet benoemd voor welke onderwijshuisvestingsprojecten (P.O., V.O. en (V.)S.O.) in 2016 de planontwikkeling of realisatie zal plaatsvinden.

Volgens planning zal het HVP 2016 eind september worden vastgesteld door het College van B&W. Dit proces is jaarlijks wederkerend en is ook vastgesteld in de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs, waarbij het College de plannen ook jaarlijks vaststelt.

Gelijktijdig met het HVP 2016 zal een doorkijk worden gegeven naar de volgende jaren binnen het MPOHV in de vorm van het uitvoeringsprogramma. Daarbij werken we van fijn (2016) naar grof (2025) op basis van beschikbare inzichten.

Voor het op te stellen uitvoeringsprogramma wordt geen separate ambtelijke of bestuurlijke besluitvorming voorzien. Het opstellen en actualiseren van het uitvoeringsprogramma zal zoveel mogelijk parallel lopen met andere bestuurlijke producties.

De gemeente zal het MPOHV periodiek actualiseren, in overleg met schoolbesturen, waarbij nieuwe inzichten over bijvoorbeeld leerlingenprognoses en projectenplanningen worden meegenomen. Het geactualiseerde MPOHV is vervolgens de basis voor de jaarlijkse actualisatie van het uitvoeringsprogramma.

De goede gewoonte om jaarlijks naar College en Raad te rapporteren voor voortgang, dynamiek en ontwikkelingen en wijzigingen bij de Masterplanprojecten worden gecontinueerd voor de projecten binnen het MPOHV. Voorgesteld wordt elk najaar College en Raad een voortgangsrapportage MPOHV toe te sturen.

In de loop van dit voorjaar zal de gemeente de schoolbesturen informeren en consulteren over de verdere aanpak en opstart van het uitvoeringsprogramma en hun betrokkenheid daarbij.

Na vaststelling van het uitvoeringsprogramma zullen de onderwijshuisvestingsprojecten verder worden uitgewerkt en gedefinieerd. Belangrijk hierbij is het bepalen van de projectspecifieke randvoorwaarden en uitgangspunten (programmatisch, financieel, ruimtelijk, verantwoordelijkheden t.a.v. beheer, eigendom en exploitatie, etc.). Waar mogelijk zal het maken van projectspecifieke keuzes voor bepaalde thema's (denk bijvoorbeeld aan eigendomsverhoudingen, taken en verantwoordelijkheden t.a.v. onderhoud, beheer en exploitatie) daarbij worden gefaciliteerd door op generiek niveau de keuzes met bijbehorende effecten eenduidig in beeld te brengen. Hiermee wordt een tijdige en weloverwogen besluitvorming op deze thema's met commitment van de betrokken partijen gestimuleerd.

5.5 Organisatie

Mede op verzoek van de schoolbesturen zal bij het opstellen en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma MPOHV nadrukkelijk gebruik worden gemaakt van de positieve ervaringen in de samenwerking en projectsturing tijdens de Masterplannen PO + VSO en VO (inclusief Versnellingsaanpak). Daarbij wordt gebruik gemaakt van de conclusies en aanbevelingen uit de evaluatie van de Versnellingsaanpak, die aan het eind van het Masterplantraject heeft plaatsgevonden door gemeente en schoolbesturen. We zullen de bewezen succesvolle samenwerking langs de volgende vier sporen blijven voortzetten:

- Continuering van de goede samenwerking en participatie met de schoolbesturen;
- Optimaal benutten van (aanbestedings)voordelen uit de markt en inzetten voor een goed projectresultaat (financiële drempels slechten);
- Focus op een goede interne gemeentelijke samenwerking in het planproces met Stadsontwikkeling voor een aantal thema's (duurzaamheid, bestemmingsplannen, vergunningaanvragen, etc.);
- Continuering van de werkwijze binnen de Utrechtse Vastgoed Organisatie, gericht op versnelling van het planproces. Zo zullen tijdens periodieke programma-overleggen voortgangs- en capaciteitsbewaking, projectoverschrijdende risico's en trends aan de orde komen. Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan signalering van risico's, inclusief monitoring van de effectiviteit van de getroffen beheersmaatregelen. Het betreft zowel projectrisico's (bijvoorbeeld hoe omgaan met aanbestedingsrisico's, definiëren en laten beprijzen van een basis- en een pluspakket bij aanbestedingen, etc.), als omgevingsrisico's (commitment van schoolbesturen en omwonenden van schoollocatie, faciliteren van bouwheer als opdrachtgever van projecten, etc.).

Aanvullend op de succesvolle werkwijze aan het eind van de Masterplanperiode zal verder worden uitgegaan van de principes kennis delen, slim inkopen en 'ontschotten' van de gemeentelijke organisatie.

De opgedane kennis bij gemeente en schoolbesturen bij de voorbereiding en realisatie van de Masterplanprojecten PO en VO en bij de eerste uitvoeringsperiode van het MPOHV zal regelmatig expliciet worden gemaakt en worden gedeeld tussen betrokken organisaties. Zo kunnen volgende onderwijshuisvestingsprojecten slimmer, efficiënter

en sneller worden gerealiseerd. Een goed voorbeeld hiervan is slim en gezamenlijk inkopen van bijvoorbeeld ontwerpdiensten, waardoor schaalvoordelen kunnen worden benut en producten en diensten tegen relatief lage kosten kunnen worden gerealiseerd.

De schoolbesturen hebben aangegeven dat het soms lastig is om binnen de grote, gemeentelijke organisatie het juiste aanspreekpunt te vinden voor een bepaalde kwestie. Bij de nieuwe projecten uit het MPOHV streeft de gemeente naar een goede samenwerking met de schoolbesturen. Daarbij zal de gemeente zoveel mogelijk één contactpersoon benoemen, die zoveel mogelijk aanspreekbaar is op alle vragen en opmerkingen van de schoolbesturen. Deze contactpersoon zal binnen de gemeente een verbindende rol vervullen tussen de diverse, betrokken afdelingen en zal zoeken naar kansen voor koppeling van beschikbare budgetten (van bijvoorbeeld onderwijshuisvesting, Utrechtse energie, wijkbudgetten, etc.). Koppeling en beschikbaarheid van budgetten op het gewenste moment biedt extra financiële mogelijkheden voor snelle realisatie van projecten en extra kwaliteitsambities.

6 Financiële consequenties

Financieel beeld

De programmering laat een totaal uitgaven niveau zien van € 204 miljoen, verspreid over 10 jaar. Dit is opgebouwd uit de uitgaven voor uitbreiding als gevolg van autonome groei voor het Primair, Voortgezet en Speciaal Onderwijs inclusief de uitbreidingsbehoefte van gymnastiek (ca. 62 miljoen). De raming voor vervangende nieuwbouw/ renovatie bedraagt ca. 90 miljoen. De overige uitgaven zijn geraamd voor onder meer grondkosten, tijdelijke huisvesting, asbestsanering en binnenmilieu. De programmering en fasering van huisvestingsprojecten is afgestemd met betrokken schoolbesturen. Hierbij is rekening gehouden met de panden met de meeste urgentie en met spreiding van de investeringsvraag. De mogelijke inzet van bestaande capaciteit zal als eerste worden onderzocht voordat uitbreiding wordt gerealiseerd. In bijlage 7 is het financieel overzicht opgenomen.

De aanname ten aanzien van aantallen projecten vervangende nieuwbouw danwel levensverlengende renovatie is 60% renovatie en 40% vervangende nieuwbouw.

Geen onderdeel financiële consequenties

Het realiseren van BENG scholen (Bijna Energie Neutrale Gebouwen) draagt belangrijk bij aan de duurzaamheidsambities. Op basis van de ervaringen met de eerste BENG-schoolgebouwen betekent dit een extra investeringsbedrag van circa € 72 miljoen ten opzicht van de VNG normvergoeding. Deze ambitie maakt (financieel) geen deel uit van het MPOHV.

Uitbreiding van gymuren is een ambitie van het Bestuursakkoord en een wens van schoolbesturen. De investeringsbehoefte die ontstaat als gekozen wordt voor uitbreiding van het aantal gymuren (van 2 naar 3 lesuren) is ca. €1,7 miljoen structureel per jaar. Deze uitbreiding maakt geen deel uit van dit MPOHV.

Bijlagen

b1 Overzicht onderwijsaccommodaties (kaart)

Separaat bijgevoegd

b2 Overzicht capaciteit, behoefte per wijk Primair Onderwijs

Separaat bijgevoegd

b3 Locaties vervangende nieuwbouw/renovatie, inclusief fasering

Separaat bijgevoegd

b4 Themateams en opdrachtformuleringen

Separaat bijgevoegd

b5 Rapportage werkgroep Speciaal Onderwijs

Separaat bijgevoegd

b6 Rapportage werkgroep Kwaliteit Onderwijshuisvesting

Separaat bijgevoegd

b7 GEHEIM Financieel overzicht

Separaat bijgevoegd